

Strasbourg, 3 May 2010

ACFC/SR/III(2010)008
/Czech version/

**THIRD REPORT SUBMITTED BY THE CZECH REPUBLIC
PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 2
OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

Received on 3 May 2010

Česká republika

**Třetí periodická zpráva o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně
národnostních menšin podle článku 25 odstavce 2 této Úmluvy**

Obsah

Úvodem	3
I. Část	3
I.1. Praktická opatření provedená na národní úrovni pro implementaci výsledků druhého monitorovacího cyklu	3
II. Opatření vytvořená s cílem zlepšení implementace Úmluvy.	6
II.1. Charta	6
II.2. Kultura	7
II.3. Správní řád.....	8
II.4. Zákon o rovném zacházení a ochraně před diskriminací (antidiskriminační zákon)	8
II.5. Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách.....	8
II.6. Vzdělávání romských dětí	10
II.6.1. Nejdůležitější aktivity zaměřené na podporu inkluzivního vzdělávání a zlepšení situace romských dětí, žáků a studentů, jejichž příprava byla zahájena v roce 2008	11
II.6.2. Opatření a programy realizované v období 2005 – 2008	12
II.7. Multikulturní výchova	16
II.8. Jazyky národnostních menšin.....	20
II.8.1. Dvojjazyčné názvy	20
II.8.2. Vzdělávání v jazycích národnostních menšin	22
II.9. Účast příslušníků národnostních menšin na veřejných věcech – výbory pro národnostní menšiny.....	23
II.10. Národnostní menšiny a vnitřní bezpečnost.....	25
II.11. Ke sterilizaci romských žen bez jejich předchozího souhlasu	26
III. Komentář k jednotlivým článkům Úmluvy.....	26
Článek 3	27
Článek 4	27
Článek 5	30
Článek 6	31
Článek 9	31
Článek 10	39
Článek 11	39
Článek 12	41
Článek 13	43
Článek 14	43
Článek 15	45
Článek 18	47

Příloha

TŘETÍ PERIODICKÁ ZPRÁVA O PLNĚNÍ ZÁSAD STANOVENÝCH RÁMCOVOU ÚMLUVOU O OCHRANĚ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN PODLE ČLÁNKU 25 ODSTAVCE 2 TĚTO ÚMLUVY

Úvodem

Česká republika předkládá Třetí periodickou zprávu (dále jen „Periodická zpráva“) o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin (dále jen „Úmluva“) podle článku 25 odstavce 2 této Úmluvy a ve smyslu Rezoluce ResCMN (2006)2 o implementaci Úmluvy v České republice, kterou přijal Výbor ministrů dne 15. března 2006, a dokumentu Poradního výboru pro Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin (dále jen „Poradní výbor“) ACFC/III(2008)001 přijatého Výborem ministrů dne 11. června 2008, jenž stanovil osnovu zprávy pro třetí monitorovací cyklus. Dalšími vodítky pro sestavení Periodické Zprávy byly dva tematické Komentáře Poradního výboru, Komentář č. 1 (Vzdělávání podle Úmluvy; ACFC/25DOC(2006)002) a Komentář č. 2 (Účinná účast příslušníků národnostních menšin na kulturním, sociálním a hospodářském životě a veřejných záležitostech; ACFC/31DOC(2008)001). Všechny tři dokumenty byly pro efektivní využití přeloženy do češtiny, distribuovány členům Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada“) a zpřístupněny na www stránkách Rady.¹

Zpráva postihuje časové období 2004 - 2008. Nejvýznamnějším legislativním krokem je v tomto období dovršení ratifikace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“) dne 1. března 2007, přičemž Radě Evropy ve Strasbourgu byla odevzdána První periodická zpráva o plnění závazků z ní vyplývajících a uspořádán seminář k Chartě.

Významné je rovněž přijetí zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti k 1. lednu 2005.

Druhý monitorovací cyklus k Úmluvě byl dovršen seminářem, který byl uspořádán sekretariátem Rady a sekretariátem Úmluvy dne 15. října 2007. Jednání semináře se zúčastnili členové Rady i Rady vlády České republiky pro záležitosti romské komunity (dále jen „Rada pro romské záležitosti“), tj. zástupci jednotlivých národnostních menšin, a dále zástupci příslušných orgánů veřejné správy i zástupci nestátních neziskových organizací.

I. Část

I.1. Praktická opatření provedená na národní úrovni pro implementaci výsledků druhého monitorovacího cyklu

Občanská společnost participuje na uskutečňování Úmluvy především prostřednictvím aktivní účasti zástupců národnostních menšin v poradních orgánech veřejné správy – výborech či komisích pro národnostní menšiny na úrovni obcí a krajů. Na centrální úrovni orgánů státní správy tuto funkci plní Rada, poradní orgán vlády pro záležitosti národnostních menšin, dále poradní sbor pro národnostní kulturu Ministerstva kultury a poradní sbor pro národnostní školství Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V těchto orgánech mají všechny národnostní menšiny své zástupce, kteří jsou jmenováni na základě návrhů příslušných menšinových organizací. Účast občanské společnosti - zástupců národnostních menšin - na

¹ <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/ramcova-umluva-o-ochrane-narodnostnich-mensin-6912/>

řešení záležitostí týkajících se národnostních menšin stanoví čl. 25 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a zákon (§ 6) č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů (dále jen „menšinový zákon“). V rámci občanských aktivit jsou zřizovány spontánně různé typy organizací, které deklarují určitý národnostně menšinový program. Těchto organizací je registrováno Ministerstvem vnitra více než 500. I když praktickou činnost vykonává aktivně zhruba pouze jedna třetina, představují pro veřejnou správu legitimní partnery. Uvnitř jednotlivých národnostních menšin jsou různě strukturovaná organizační uskupení na regionální i celostátní úrovni. Proto existují také snahy o vytváření formálních i neformálních zastřešujících organizací, které usilují o dosažení konsensuálních stanovisek, zohledňujících vlastní národnostně menšinové postoje k otázce naplňování menšinových práv (takové mají bulharská, maďarská, německá, polská, řecká a slovenská menšina).

V rámci občanských aktivit existuje rovněž snaha zabezpečit fungování společné organizace národnostních menšin. Takto působí konkrétně Asociace národnostních sdružení, která byla založena v roce 2000, nevyvíjí však žádnou významnější činnost.

Všechny dokumenty o prvním i druhém monitorovacím cyklu Úmluvy byly uveřejněny na webové stránce Rady.² Zásadní dokumenty jsou uveřejněny v českém a anglickém jazyce, menšinový zákon též v jazycích všech národnostních menšin, jež mají v Radě své zástupce. Rada rovněž využívá v oblasti posilování informovanosti širší veřejnosti o národnostně menšinové politice komunikačního média na domovské internetové stránce Úřadu vlády (www.vlada.cz) již od roku 1998.³

Od roku 2001 jsou zveřejňovány vládou projednané a přijaté souhrnné každoroční, monitorující a hodnotící zprávy o situaci národnostních menšin v České republice. Předseda vlády je pravidelně postupuje předsedovi Poslanecké sněmovny a předsedovi Senátu Parlamentu ČR pro informaci příslušných výborů Parlamentu ČR. O projednání zprávy, včetně přijatého usnesení vlády, informuje též Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí. V tištěné formě (v české i anglické mutaci) jsou tyto zprávy také distribuovány orgánům veřejné správy, veřejným knihovnám, nevládním organizacím a zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti.

V důsledku ratifikace Charty dne 15. listopadu 2006 uložila Česká republika u generálního tajemníka Rady Evropy ratifikační listinu a zároveň učinila příslušná prohlášení týkající se plnění závazků z Charty pro ČR vyplývajících. Podle článku 19 odst. 2 Charty pro Českou republiku vstoupila Charta v platnost dne 1. března 2007. Její plný text, včetně vysvětlující zprávy, je k dispozici na [www stránkách](http://www.vlada.cz) Rady Evropy i Rady.⁴ Ve Sbírce mezinárodních smluv je uveřejněna pod č. 15/2007.⁵

S ohledem na zajištění větší publicity Charty připravil sekretariát Rady informační text orgánům veřejné správy k Chartě se zřetelem na její uplatnění v praxi. Informační brožuru *Charta – co bychom měli vědět?* vydal v roce 2006 Úřad vlády ČR. Brožura byla distribuována příslušným orgánům státní správy i samosprávy, zejména do obcí a měst Moravskoslezského kraje (orgány obecní a krajské samosprávy, organizacím příslušníků národnostních menšin, školám, médiím, kulturním zařízením atd.).

---

² <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/ramcova-umluva-o-ochrane-narodnostnich-mensin-6912/>

³ <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

⁴ <http://conventions.coe.int>; <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=21031>

⁵ <http://www.mvcr.cz/sbirka/2007/sb011-07m.pdf>. Podle kontrolního mechanismu Charty předložila ČR dne 30. dubna 2008 Radě Evropy První periodickou zprávu o plnění závazků z ní vyplývajících, poté vždy v tříletých intervalech.

Zveřejňování materiálů o postavení a životě národnostních menšin a opatřeních ve vztahu k právům národnostních menšin s ohledem na Úmluvu přináší také národnostně menšinová periodika, jejichž vydávání je každoročně podporováno ze státního rozpočtu (viz komentář k článku 9 Úmluvy). V rámci hromadných sdělovacích prostředků přísluší důležité místo Českému rozhlasu, vysílání publicisticko-zpravodajských pořadů, které připravují národnostně menšinové redakce, konkrétně vysílání německé, polské, romské, slovenské a dalších menšin.

V rámci kompetencí orgánů lokální a regionální státní správy a samosprávy v oblasti menšinové politiky, je zapotřebí zmínit povinnost zřizovat výbory pro národnostní menšiny (dále jen „Výbor“) u obcí s více než 10 % zastoupením občanů národnostních menšin (jde o poradní orgán zastupitelstva obce). V souladu s ustanovením § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v obci, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, se zřizuje Výbor. Ten se vyjadřuje k otázkám týkajícím se národnostních menšin, například ke zřízení nápisů v jazyce menšin. Obdobně, dle § 78 odst. 2 zákona o krajích, se v kraji, v jehož územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 5 % občanů hlásících se k jiné národnosti než české, zřizuje Výbor.

V souvislosti s ratifikací Charty uskutečnil sekretariát Rady v průběhu roku 2006 řadu jednání se zástupci orgánů samosprávy v Moravskoslezském kraji ohledně postupu při zajištění podmínek provádění Charty. Rada Moravskoslezského kraje však až usnesením ze dne 7. února 2007 č. 110/3988 vyslovila souhlas s přijetím finančních prostředků ve výši 5 000 tis. Kč ze státního rozpočtu do rozpočtu Moravskoslezského kraje na výdaje obcím v souvislosti s prováděním Charty. Krajský úřad Moravskoslezského kraje se současně zavázal, že zajistí rozdělování finančních prostředků ve prospěch obcí, které požádají o úhradu nákladů.

V roce 2007 dovršila Česká republika druhý monitorovací cyklus k Úmluvě. Dne 15. října 2007 se v Lichtenštejnském paláci v Praze konal *Následný seminář o implementaci Rámcové úmluvy*, jenž uvedený cyklus uzavřel.⁶ Akci pořádal sekretariát Rady ve spolupráci se sekretariátem Úmluvy, sídlícím ve Strasbourgu. Radu Evropy, instituci, která kontrolní mechanismus všech svých členských států administruje, reprezentoval Poradní výbor, a to Prof. Lidija Basta-Fleiner, jeho bývalá členka a viceprezidentka, a Krzysztof Zyman ze sekretariátu Úmluvy. Českou stranu reprezentovalo 28 zástupců veřejné správy a veřejných služeb⁷ a 13 zástupců národnostních menšin.⁸

Seminář byl zaměřen na tato vyžádaná témata sekretariátu Úmluvy, přičemž vždy byly vyjádřeny zvlášť názor Poradního výboru, stanovisko veřejné správy a poznámky zástupců menšin:

- obecnější shrnutí Druhého stanoviska Poradního výboru a Rezoluce Výboru ministrů ohledně České republiky z roku 2006;
- diskuze o aktivitách proti diskriminaci a intoleranci vůči příslušníkům národnostních menšin;
- hodnocení efektivitu účasti Romů na společenském, hospodářském, kulturním životě a veřejných věcech;
- vývoj ohledně užívání menšinových jazyků ve veřejném životě (se zaměřením na média, vzdělávání, komunikace se samosprávou, topografické indikace).

⁶ Blíže – viz <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=26274>.

⁷ Ministerstvo kultury, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Úřad vlády, Kancelář prezidenta republiky, Krajský úřad Jihomoravského kraje, Krajský úřad Libereckého kraje, Krajský úřad Moravskoslezského kraje, Magistrát hl. m. Prahy, Města Karviná, Třinec, Jablunkov, obec Horní Suchá a Český rozhlas.

⁸ Zástupci bulharské, chorvatské, maďarské, polské, rusínské, ruské, řecké, slovenské menšiny a židovské komunity.

Jeho závěrem pak bylo konstatování, že byl rozvinut dialog a že ČR ukázala svůj skutečně strategický závazek a odhodlaný přístup k naplňování Úmluvy. Za hlavní problémy byla označena nedostatečná komunikace mezi centrální správou a samosprávami (což je běžný vedlejší efekt decentralizace). Bylo oceněno, že státní politika vůči národnostním menšinám je dlouhodobě stabilizována, i když se v průběhu let měnily vlády a jejich zásadní politická orientace.

Významnou iniciativu rozvinulo v roce 2005 Evropské centrum pro záležitosti menšin. Na jeho podnět rozeslal Výbor expertů pro záležitosti ochrany národnostních menšin (DH-MIN) Rady Evropy členským státům dotazník ohledně konzultačních mechanismů, týkajících se národnostních menšin. Na základě odpovědí byla pak v roce 2006 vypracována rozsáhlá studie *Consultation Arrangements Concerning National Minorities* (Konzultační mechanismy pro národnostní menšiny).⁹ Cílem studie je ukázat na různorodost přístupů v jednotlivých zemích a poskytnout „průvodce“ dobrou praxí. Dokument byl přeložen do češtiny a je dostupný v anglické a české verzi na www stránkách Rady.¹⁰

II. Opatření vytvořená s cílem zlepšení implementace Úmluvy.

II.1. Charta

Co se týče používání menšinových jazyků ve veřejném životě, došlo k pokroku zejména díky přijetí ratifikace Charty dne 15. listopadu 2006. Při ratifikaci bylo učiněno prohlášení, kterým se Česká republika zavazuje aplikovat v souladu s čl. 2 odst. 2 a 3 odst. 1 Charty vybraná ustanovení její části II. a III. Pro Českou republiku vstoupila Charta v platnost podle čl. 19 odst. 2 dne 1. března 2007. Obsahuje nejen klauzuli proti diskriminaci při užívání regionálních či menšinových jazyků, ale také výčet konkrétních opatření na jejich aktivní podporu. Cílem je zaručit v rozumné míře používání regionálních či menšinových jazyků ve školách a sdělovacích prostředcích a povolit jejich užívání v soudních a správních institucích, v hospodářském a společenském životě a v kulturní činnosti.

Pod ochranu části II Charty byly zahrnuty následující menšinové jazyky:

- polština (na území okresů Frýdek-Místek a Karviná, Moravskoslezský kraj),
- němčina, romština, slovenština (v rámci celé ČR, tam kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné).

Ostatní menšinové jazyky v České republice, tj. bulharština, chorvatština, maďarština, rusínština, ruština, řečtina, srbština a ukrajinština, jsou chráněny ve smyslu Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, pro zařazení pod ochranu Charty však nespĺňují některá kritéria. Chorvatština sice patří mezi tradiční menšinové jazyky (ve třech jihomoravských obcích byla užívána od 16. stol. do vysídlení a násilného rozptýlení Chorvatů na území střední a severní Moravy v roce 1948), ale v současnosti již neexistuje dostatečný počet osob, které by ji používaly, chybí vlastní program vzdělávání v menšinovém jazyce a další potřebná infrastruktura. Užívání dalších jazyků je spojeno s migračními vlnami v průběhu 20. století. Významným mezníkem pro bulharštinu, maďarštinu, rusínštinu, ruštinu, srbštinu a ukrajinštinu jsou 20. léta 20. století, pro řečtinu pak konec 40. let 20. století. V historické retrospektivě tato menšinová společenství obecně provází specifický proces stabilizace národnostně menšinové pozice ve skladbě národnostních menšin České republiky. Ve smyslu čl. 3 odst. 2 lze však kdykoliv později zahrnout pod ochranu Charty další jazyky, v závislosti na jejich stavu a používání v rámci menšinového společenství.

⁹ Český překlad viz http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rnm/dokumenty/mezinarodni/200611_preklad_cz_1.pdf.

¹⁰ http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/200611_preklad_cz_1.pdf

S ohledem na historický kontext, demografickou skladbu obyvatelstva a možnosti vymezení území pro plnění závazků, byly zařazeny do části III Charty následující jazyky:

- Polština, která je mateřským jazykem cca 50 tis. občanů ČR, žijících zejména v oblasti Těšínského Slezska, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná (Moravskoslezský kraj). Naplňování vybraných závazků je zajištěno příslušnými zákony a bude prováděno v obcích, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné.
- Slovenština, která je mateřštinou cca 200 tisíc občanů ČR, kteří jsou usídleni na celém území státu. Naplnění vybraných závazků není problematické díky jazykové příbuznosti slovenštiny s češtinou a legislativním úpravám, umožňujícím užívání slovenštiny v úředním styku.

II.2. Kultura

Z předpisů z oblasti působnosti Ministerstva kultury se problematiky národnostních menšin dotýká zákon č. 235/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který obsahuje úpravu vztahující se k národnostním a etnickým menšinám. Konkrétně § 17 odst. 2 stanoví, že Rada při udělování licence k digitálnímu vysílání kromě jiného „hodnotí přínos žadatele k zajištění rozvoje kultury národnostních, etnických a jiných menšin v České republice“, a dále podle § 32 odst. 1 je provozovatel vysílání povinen nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických, náboženských nebo rasových menšin.

V oblasti muzeí a galerií je stále platná legislativní úprava (zákon č. 483/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb.) zajišťující rovný přístup k poznávání a využívání movitého kulturního dědictví.

o Muzeum romské kultury v Brně

Působí od 1. ledna 2005 jako státní příspěvková organizace, zřizovaná Ministerstvem kultury. Je zatím ojedinělou institucí svého druhu v Evropě. Zabývá se shromažďováním dokladů a dokumentů, které vypovídají o hmotné a duchovní kultuře Romů a jejich soužití s většinovou společností. Muzeum vydává každoročně *Bulletin Muzea romské kultury*, který přináší na jedné straně přehled činnosti Muzea za daný rok, na druhé straně publikuje odborné příspěvky, nálezové zprávy, recenze a anotace romistické a romské literatury, zvláště pak i tvorbu romských autorů.¹¹ V roce 2007 se instituce mj. podílela na oslavách Světového Dne Romů (8. duben), Brněnské muzejní noci, zajišťovala přednáškové cykly, provozovala volnočasový dětský klub atd. Kurátoři sbírkových fondů a knihovnice muzea obsloužili celkem 72 badatelů, kteří v Muzeu uskutečnili na 100 badatelských návštěv. O úspěšnosti Muzea svědčí např. srovnání počtu návštěvníků s rokem 2006: v roce 2007 navštívilo výstavy a akce muzea celkem 11 000 návštěvníků, což je o tisíc osob více než v roce 2006.

Činnost Muzea romské kultury v Brně byla zajištěna schváleným příspěvkem na provoz muzea v roce 2008 ve výši 8 133 tis. Kč, tj. o 55 tis. Kč více než v roce 2007.

Ministrovi kultury je uloženo usnesením vlády ze dne 28. července 1999 č. 797 zajistit podporu studia a vzdělávacích aktivit v oblasti holocaustu. Ve všech materiálech, studiích a dalších aktivitách k této problematice je spolu s holocaustem Židů uváděn holocaust Romů. Problematikou se programově zabývá *Památník Terezín* (příspěvková organizace zřizovaná

¹¹ Poměrně podrobný přehled aktivit Muzea je prezentován rovněž na internetové stránce <http://www.rommuz.cz>.

Ministerstvem kultury ve spolupráci se zmíněným Muzeem romské kultury v Brně). Holocaust Romů je připomínán v expozici *Památníku Terezín* i jím spravovaných zahraničních muzejních expozicích v bývalých koncentračních táborech v Osvětimi a Ravensbrücku. K dané problematice pořádá semináře a workshopy pro odborníky a ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro pedagogy, žáky a studenty.

Činnost *Památníku Terezín*, státní příspěvkové organizace zřizované Ministerstvem kultury, byla zajištěna schváleným příspěvkem na provoz muzea v roce 2008 ve výši 25 776 tis. Kč, tj. o 1 150 tis. Kč více než v roce 2007.

II.3. Správní řád

Dne 1. ledna 2006 nabyl účinnosti zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Ten v některých ustanoveních oproti předchozí právní úpravě zlepšuje či zcela nově upravuje postavení dotčených osob s ohledem na zajištění jejich základních práv a svobod. Jedná se zejména o ustanovení § 16 správního řádu upravující jednací jazyk a právo na tlumočníka. Právo na tlumočníka při splnění zákonem stanovených podmínek náleží všem příslušníkům národnostních menšin bez ohledu na to, zda jsou občany ČR či nikoliv. V § 16 odst. 4 správního řádu je upraveno právo na tlumočníka občanů ČR, kteří jsou příslušníky národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území ČR. Toto právo vychází z článku 25 Listiny základních práv a svobod a realizuje § 9 menšinového zákona. Náklady na tlumočení v tomto případě hradí správní orgán. Poradní sbor ministra vnitra ke správnímu řádu přijal za účelem sjednocení výkladu a aplikace § 16 správního řádu závěr č. 5 týkající se výkladu § 16 odst. 4 správního řádu a připravuje závěr ohledně zajištění práva na tlumočníka podle čl. 6 odst. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod v sankčních řízeních.¹²

II.4. Zákon o rovném zacházení a ochraně před diskriminací (antidiskriminační zákon)

Prezident republiky vetoval v květnu 2008 návrh tohoto zákona. Ten se tak po všech peripetiích v Poslanecké sněmovně i Senátu Parlamentu ČR vrací zpět do Poslanecké sněmovny. Měl být projednáván na 48. schůzi, jež začala dne 3. února 2009, projednán však nebyl. K přehlasování prezidentského veta bude v Poslanecké sněmovně zapotřebí 101 hlasů.

II.5. Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

Vláda České republiky se ve svém programovém prohlášení (z ledna 2007)¹³ zavázala vytvořit agenturu, která bude zajišťovat komplexní služby při předcházení sociálnímu vyloučení a jeho odstraňování v sociálně vyloučených romských lokalitách. Cílem agentury je využít jedinečné příležitosti, kterou nové programovací období čerpání ze Strukturálních fondů EU v letech 2007 – 2013 nabízí. Mělo by se tak vytvořit nezbytné personální a institucionální zázemí pro realizaci programů a projektů, které zásadně zlepší sociálně ekonomické podmínky Romů, zvýší jejich životní úroveň a zlepší jejich přístup na pracovní trh a k hlavnímu proudu vzdělání.

Vláda ČR se rozhodla pro vytvoření komplexního nástroje sociálního začleňování na lokální úrovni, neboť věří, že pomocí integrace Romů v oblasti vzdělání, zaměstnanosti a bydlení se podaří zastavit proces vytváření sociálně vyloučených romských lokalit a jejich obyvatelé se budou moci plně zapojit do života společnosti. Prohlubující se sociální vyloučení příslušníků romských komunit vyvolávalo naléhavou potřebu komplexních řešení šitých na míru lokálním

¹² Závěry jsou k nahlédnutí na www.mvcr.cz/ministerstvo/poradnisbor.

¹³ <http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-20840/>

podmínkám. Jako reálný model se jeví pilotní ověření a následné vytvoření agentury pro odstraňování sociálního vyloučení a jeho prevenci, která má za cíl podporovat „síťování“ a vytváření partnerství lokálních institucí, které mají, nebo mohou mít bezprostřední vliv na životní strategie a motivace obyvatel sociálně vyloučených romských lokalit (obce, školy, nestátní neziskové organizace, soukromé subjekty a další instituce).

Konečná podoba Agentury vznikla v úzké spolupráci představitelů státní správy, krajských a místních samospráv, zástupců romské komunity, podnikatelské sféry, expertů na romskou problematiku, zástupců ministerstev, neziskového sektoru, členů Rady pro romské záležitosti, zástupců Svazu měst a obcí a Asociace krajů. Poradní monitorovací výbor sdružuje představitele všech těchto úseků.

Od ledna 2008 se postupně rozbíhá činnost Agentury ve 12 vybraných obcích a městech, kde bude ve spolupráci se samosprávami realizovat program komplexního řešení situace ve vyloučených lokalitách. Obce budou společně s ostatními partnery (nestátními neziskovými organizacemi, školami, úřady práce, místními zaměstnavateli, romskou komunitou) realizovat projekty v oblasti podpory zaměstnanosti, vzdělání a zlepšování kvality bydlení, zaměřené na obyvatele sociálně vyloučených romských lokalit.

Výběr lokalit probíhal od srpna 2007. Při výběru byl kladen důraz na předchozí snahy města integrovat sociálně vyloučené Romy, dosavadní vypracované a realizované integrační strategie a v neposlední řadě i na ochotu místní samosprávy spolupracovat s agenturou při jejich prosazování. V říjnu 2007 bylo vybráno 32 měst a obcí. Byly vybrány lokality různého typu – tedy lokality městské, venkovské, malé, velké, lokality, kde je rozvinutá síť poskytovatelů sociálních služeb a neziskových organizací a naopak lokality, kde tyto služby chybí, lokality s vysokou a naopak lokality s nízkou celkovou registrovanou mírou nezaměstnanosti, s velkou i malou mírou prostorové segregace apod. Monitorovací výbor Agentury vybral dvanáct měst, obcí a mikroregionů pro působení Agentury od začátku roku 2008, rozhodnutí padlo jednomyslně.

Finální seznam lokalit čítá 12 obcí a měst, šest z Moravy a šest z Čech. Konkrétní města, obce a regiony jsou uvedeny v následující tabulce:¹⁴

<i>oblast (obyvatel)</i>	<i>Čechy</i>
krajské město	Ústí nad Labem
velké město (50 tisíc a více)	Most
střední město (20 - 50 tisíc)	Cheb
malé město (5 - 20 tisíc)	Roudnice nad Labem, Broumov
obec/mikroregion (méně než 5 tisíc)	Šluknovsko (Krásná Lípa, Varnsdorf, Česká Kamenice a okolní obce)
<i>oblast</i>	<i>Morava</i>
krajské město	Brno
velké město (50 tisíc a více)	Přerov
střední město (20 - 50 tisíc)	Břeclav
malé město (5 - 20 tisíc)	Holešov
městská část	Slezská Ostrava
obec/mikroregion (méně než 5 tisíc)	Jesenicko (Zlaté Hory, Žulová, Kobylá nad Vidnavkou, Velká Kraš, Vlčice, Vidnava, Velké Kunětice, Javorník, Uhelná, Bílá Voda, Jeseník)

¹⁴ <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/ministri-pri-uradu-vlady/michael-kocab/socialni-zaclenovani/prace-agentury-v-oblasti-promeny-romskych-ghett-zacala-vlednu-2008-ve-12-vybranych-lokalitach-40435/>

II.6. Vzdělávání romských dětí

Co se týče Výborem zmiňovaných praktik izolace romských dětí v rámci školského systému, v září 2008 ministr školství, mládeže a tělovýchovy zařadil inkluzivní vzdělávání (projekt Center inkluzivního vzdělávání v krajích) mezi 7 priorit Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy pro školní rok 2008/09.

V roce 2007 shledal Velký senát Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Velký senát“) při zařazení 18 stěžovatelů do zvláštních škol diskriminaci při užívání práva na vzdělání založenou na etnickém původu (článek 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k tomuto dokumentu). Podle názoru Velkého senátu tu vznikla tzv. nepřímá diskriminace, tedy situace, kdy mělo neutrálně koncipované opatření (možnost zařadit dítě do zvláštní školy určené pro děti s lehkým mentálním postižením) nepřiměřeně výrazný účinek pro příslušníky jedné skupiny, v tomto případě romské žáky, přičemž tento účinek nebylo možno vysvětlit ani povinným použitím odborného testování dětí, ani podmínkou souhlasu rodičů. Velký senát také poznamenal, že Romové představují znevýhodněnou a zranitelnou skupinu, která vyžaduje zvláštní ochranu. Podle Velkého senátu nebyl proces přijímání do zvláštních škol doprovázen zárukami, které by zajistily, že bude přihlédnuto ke specifickým potřebám romských dětí plynoucím z jejich znevýhodněného postavení.

Problematika vzdělávání romských dětí je vládou vnímána jako jeden z klíčových bodů při řešení sociálního začleňování Romů a nelze ji řešit izolovaně. Opatření přijímaná v oblasti vzdělávání jsou realizována v kontextu s dalšími kroky v oblasti sociální práce, bydlení, zdravotní péče. Současná situace romských dětí ve vzdělávání v České republice je dána dlouhodobým vývojem a problémy z ní vyplývající jsou hluboce zakořeněné. Přes absenci etnicky podmíněných statistických údajů lze z jednotlivých odhadů neziskových organizací a konkrétních kazuistik některých dětí či mladých lidí, kteří absolvovali základní vzdělání, usuzovat na častou nízkou školní úspěšnost romských dětí. Z uvedených zdrojů lze také vyvodit, že nízkou školní úspěšností jsou postiženy především ty romské děti, které žijí v prostředí sociálně vyloučených lokalit či v prostředí sociálním vyloučením ohroženém.

Snahou resortu školství a vlády je tuto situaci řešit i bez přímé souvislosti s rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice.

V období od roku 1999 do současnosti již byla také realizována řada opatření vedená snahou zvýšit otevřenost českého školství a nastavit podpůrné mechanismy ke zvýšení školní úspěšnosti romských dětí.

Ze systémových opatření máme na mysli především kurikulární reformu zahájenou v roce 2005, která vytváří jednotlivým školám možnost nastavit vzdělávací program podle potřeb dětí a komunity, ze které děti do školy přicházejí. Podrobnější informace o konkrétních opatřeních a programech realizovaných v období 2005 – 2008, zaměřených na podporu vzdělávání dětí, žáků a studentů ze sociálně znevýhodněného prostředí, jsou uvedeny v kapitole níže.

V roce 2008 byla ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy formulována politika zaměřená na podstatně širší záběr opatření, a to i v souvislosti s poměrně vysokou selektivitou školského systému. Jednou z priorit ministerstva je zvyšování inkluzivity vzdělávacího systému, tedy i ve vztahu k dětem ze sociálně a kulturně odlišného prostředí.

Při formulaci konkrétních opatření k zlepšení situace romských dětí a žáků v oblasti vzdělávání je nezbytné se opřít o relevantní údaje, které přesněji popíší danou situaci. V roce 2008 byly v tomto ohledu zahájeny dvě studie realizované v rámci projektu technické pomoci Operačního programu *Vzdělávání pro konkurenceschopnost*:

- Sociologický výzkum zaměřený na analýzu podoby a příčin segregace dětí a mladých lidí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí. Šetření probíhalo na základě zakázky resortu, realizaci zajistila nestátní organizace v 99 základních školách v blízkosti sociálně vyloučených lokalit a lokalit sociálním vyloučením ohrožených, které jsou obývány převážně Romy. Výsledky šetření jsou předkládány v únoru. Cílem šetření bylo získat podložené informace a statistické údaje o průběhu vzdělávání těchto žáků a žákyň především na základních školách, porovnat je s průběhem vzdělávání žáků a žákyň z majoritní společnosti a identifikovat faktory, které určují nerovnosti v dané oblasti.
- Analýza individuálního přístupu pedagogů k žákyním a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy i dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním. Šetření probíhá opět na základě zakázky Ministerstva školství, realizované nestátní neziskovou organizací v 90 základních a středních školách. Získaná data pomohou vyhodnotit míru potřeby podpory žákyň a žáků z těchto škol pro integraci do hlavního vzdělávacího proudu a jejich možnosti, poskytnou také potřebné údaje pro pozdější vyhodnocení efektivity navazujících opatření. Dalším cílem studie (analýzy) bude zmapovat současný reálný stav v základních a středních školách, tj. jakým způsobem se pedagogové vyrovnávají s nutností uplatňování přiměřených přístupů k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Analýza bude realizována a vyhodnocena do konce prvního čtvrtletí roku 2009.

II.6.1. Nejdůležitější aktivity zaměřené na podporu inkluzivního vzdělávání a zlepšení situace romských dětí, žáků a studentů, jejichž příprava byla zahájena v roce 2008

- Vypracování *Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání*, ve kterém bude věnována zvýšená pozornost výchově a vzdělávání romských dětí ze sociálně vyloučených lokalit a vytvoření inkluzivních mechanismů směrem k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Řada dílčích opatření bude realizována v součinnosti s dalšími resorty, samosprávou a neziskovým sektorem. Realizací úkolu se na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy zabývá nově ustanovená skupina a spolupracující širší tým odborníků z neziskového sektoru, romských organizací, dalších institucí státní správy, akademické obce, zástupců škol a samosprávy. Předpokládaná příprava *Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání* je listopad 2008 až prosinec 2009.
- Transformace poradenského systému České republiky: nastavení procesu sociokulturně citlivého poradenství, diagnostikování a intervenční péče zaměřené zejména na identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a podporu pedagogických pracovníků a pracovníků při využívání vhodných vyrovnávacích opatření, nástrojů a metodik; nově nastavit způsob činnosti poradenských pracovišť směrem ke zvýšení jejich mobility, pružnosti a multidisciplinárního způsobu práce; definovat nově standardy poradenských služeb a nastavit funkční nezávislý systém revizí závěrů z poradenských vyšetření; vytvořit standardizovaný postup pro informování zákonných zástupců dítěte o všech aspektech vyplývajících z dílčích závěrů šetření poradenských pracovišť, který bude zajišťovat skutečně informovaný souhlas se závěry poradenského šetření a jasně definovat důsledky vyplývající z realizace doporučených opatření.
- Kontinuální rozvoj *Koncepce včasné péče* bude cílen zejména na zlepšení podmínek předškolní přípravy dětí ohrožených sociálním vyloučením od 3 let do zahájení povinné školní docházky. V rámci Koncepce je věnována zvýšená pozornost předškolní přípravě romských dětí. Koncepce je zaměřena zejména na vytvoření podmínek pro kvalitní předškolní přípravu dětí ohrožených sociálním vyloučením a to směrem k vyrovnávání jejich případného znevýhodnění ještě před zahájením povinné školní docházky. Opatření směřují také ke zvýšení počtu romských dětí, žákyň a žáků v hlavním vzdělávacím proudu

a k podpoře jejich školní úspěšnosti na všech úrovních vzdělávání. V roce 2009 předkládá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vládě ČR akční plán realizace koncepce. V jednotlivých krocích je velká pozornost věnována práci s rodinou těchto žáků tak, aby rodiče dokázali vytvářet podporu pro vzdělávání svých dětí (sociální služby, služby učitelů-didaktiků, tutorů).

- Příprava národního projektu CPIV – Centra podpory inkluzivního vzdělávání. Projekt volně navazuje na projekt SIM, realizovaný v předchozím období. V jeho rámci budou vybudovány odborné týmy s působností ve všech krajích ČR. Budou poskytovat metodickou podporu pedagogickým pracovnícům a pracovníkům na všech úrovních vzdělávacího systému zaměřenou na specifika pedagogické práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, posílení regionálních zdrojů, vytvoření sítě odborníků, vytvoření multidisciplinárních týmů poskytujících podporu pedagogickým pracovnícům a pracovníkům, žákyním, žákům a jejich rodinám. Romské děti jsou významnou cílovou skupinou připravovaného projektu. Projekt bude zahájen v červenci roku 2009.
- Pregraduální a postgraduální vzdělávání pedagogických pracovníků ve všech oblastech vzdělávacího systému zaměřené na posilování jejich kompetencí k vytváření inkluzivního školního prostředí.
- Vytváření a rozvíjení vyrovnávacích opatření zaměřených na kompenzaci znevýhodnění dětí ohrožených sociálním vyloučením a to zejména: zařazení kvalifikovaných asistentek a asistentů pedagoga do vzdělávacího procesu na všech úrovních a typech škol, rozvíjení specifických programů zaměřených na přímou podporu dětí formou *mentoringu* a *tutoringu*, programy zaměřené na podporu pedagogických pracovníků a pracovníků, vytvoření standardů práce asistenta pedagoga a systému jejich metodické podpory.
- Zdůraznění principu respektu k diversitě v rámcových a školních vzdělávacích programech především v oblasti průřezového tématu multikulturní výchovy, nastavení principu sociálně-inkluzivních hodnot také při vytváření metodických materiálů a učebnic. Součástí opatření je též zařazení kapitol o historii a kultuře Romů do vzdělávacích programů škol. Cílem opatření je vytvořit podmínky pro posílení kulturní identity romských žákyň a žáků a zvýšit úroveň informovanosti v dané oblasti.
- Zaměření dotačních programů Ministerstva školství na rozvoj inkluzivního modelu vzdělávání, využití Operačního programu *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* (2007 – 2013) k podpoře aktivit zaměřených na rovné příležitosti ve školství.

II.6.2. Opatření a programy realizované v období 2005 – 2008

V roce 2005 - 2008 pokračovala realizace již dříve zavedených opatření – přípravné třídy pro děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, podpora asistentů pedagoga pro děti se sociálním znevýhodněním, pregraduální a postgraduální příprava pedagogických pracovníků, dotační programy vypisované na podporu integrace Romů v oblasti vzdělávání uvedené níže. Efektivita těchto opatření bude postupně vyhodnocována a jejich další realizace bude pokračovat tak, aby byly v souladu s výše uvedenými strategickými záměry.

o Pregraduální příprava pedagogických pracovníků

V oblasti pregraduální přípravy pedagogických pracovníků pokračovalo zařazení tematiky do učebních programů vysokých škol. Pedagogické fakulty vysokých škol nabízí v oblasti přípravy pedagogických pracovníků a pracovníků akreditované studijní programy (bakalářské, navazující magisterské, magisterské i doktorské) i programy celoživotního vzdělávání (resp. učení) se studijními moduly, které připravují pedagogické pracovníky (učitelky, učitele,

vychovatelky a vychovatele) pro práci s dětmi, žáky a studenty i dalšími osobami ze sociálně znevýhodněného prostředí, včetně práce s romskými studenty vysokých škol. Programy jsou realizovány na osmi pedagogických fakultách na celém území ČR a jsou zaměřeny například na následující programy: doplňující vzdělání v rámci celoživotního vzdělávání Asistent pedagoga, magisterské a bakalářské studium Speciální pedagogika, specializační studium v rámci celoživotního vzdělávání Sociální pedagogika se zaměřením na prevenci a resocializaci, vychovatel a pedagog volného času, Výchovné poradenství, Speciální pedagogika pro absolventy ZŠ, Speciální pedagogika pro absolventy SŠ, Speciální pedagogika pro absolventy VŠ, Speciální pedagogika pro absolventy učitelství 1. st. ZŠ, Sociální pedagogika, Sociální politika a sociální práce – Sociální a charitativní práce atp.

o Přípravné třídy

Po ukončení pilotního ověřování byly přípravné třídy pro děti se sociálním znevýhodněním uvedeny jako systémové opatření v zákonu č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti k 1. lednu 2005.

Podle § 47 školského zákona mohou obec, svazek obcí nebo kraj zřizovat přípravné třídy základní školy pro děti sociálně znevýhodněné v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy základní školy vyrovná jejich vývoj. Lze ji zřídit, pokud se v ní bude vzdělávat nejméně 7 dětí, nejvýše však 15 dětí. O zařazení dětí do přípravné třídy základní školy rozhoduje ředitel školy na žádost rodičů dítěte a na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení. Obsah vzdělávání v přípravné třídě je součástí školního vzdělávacího programu a řídí se Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Znamená to, že pedagogové mají povinnost v rámci školního vzdělávacího programu pro tuto třídu stanovit vzdělávací obsah, respektive vytvořit vzdělávací program, jímž se budou v přípravné třídě základní školy řídit. Při vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním v přípravných třídách základní školy je nutno zabezpečit odpovídající metody a formy práce, tj. takové, které odpovídají věku, potřebám, zkušenostem a zájmům žáků a vzdělávání maximálně přizpůsobovat vývojovým, fyziologickým, kognitivním, sociálním i emocionálním potřebám dětí. V případě vzdělávání dětí v přípravných třídách základní školy je nutno vytvářet sociální klima a psychohygienické podmínky srovnatelné s těmi, jaké jsou zjišťovány v mateřských školách. Zároveň je zapotřebí brát v úvahu, že přípravné třídy základní školy jsou součástí školního prostředí, a že tedy mají od mateřských škol zpravidla odlišné organizační, prostorové a materiální podmínky.

Přípravné třídy jsou zřizovány při základních školách, které pracují podle běžného kurikula i při základních školách poskytujících vzdělání podle přílohy k běžnému kurikulu pro lehce mentálně postižené. Děti setrvávají v přípravné třídě 1 – 2 roky a po té většinou nastupují do základní školy s běžným kurikulem. Nicméně tendence setrvat v dané škole je patrná a část absolventů pokračuje ve vzdělávání na škole se standardy pro lehce mentálně postižené.

V níže uvedené tabulce jsou údaje o počtu dětí v přípravných třídách v uplynulých školních letech:

školní rok	počet přípravných tříd	počet dětí v přípravných třídách	počet přípravných tříd zřízených v základních školách se standardy pro děti s lehkým mentálním postižením	počet přípravných tříd zřízených v základních školách s běžnými standardy
2005/2006	123	1441	44 ¹⁵	79
2006/2007	146	1713	44	102
2007/2008	164	1929	48	101
2008/2009	166	2028	45	121

o Podmínky pro vzdělávání romských dětí v mateřských školách

Kurikulární reforma umožňuje mateřským školám vytvářet na základě Rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro předškolní vzdělávání (RVP PV) školní vzdělávací programy, ve kterých mohou pružně reagovat na potřeby dětí. Vychází ve své základní koncepci z respektování individuálních potřeb a možností dítěte. Z toho důvodu je RVP PV základním východiskem i pro přípravu vzdělávacích programů pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, ať už jsou tyto děti vzdělávány v běžné mateřské škole či v mateřské škole s upraveným vzdělávacím programem. Snahou pedagogických pracovníků a pracovníků by stejně jako v případě vzdělávání dětí, které speciální vzdělávací potřeby nemají, mělo být vytvoření optimálních podmínek k rozvoji osobnosti každého dítěte, k učení i ke komunikaci s ostatními a pomoci mu, aby dosáhlo co největší samostatnosti. Oproti vzdělávání běžné populace dětí vyžaduje vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami obvykle jiné podmínky.¹⁶ Pedagog by měl vzít v úvahu přirozené vývojové potřeby dětí a zároveň i ty podmínky, které jsou dány jejich speciálními potřebami. Některé jsou pro všechny děti společné, jiné se liší podle charakteru postižení či znevýhodnění dítěte. Pedagog by měl zajišťovat tyto podmínky s ohledem na vývojová a osobnostní specifika těchto dětí a měl by být vzdělán v oblasti speciální pedagogiky. Vzdělávání dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, dětí s oslabeným rodinným zázemím, či dětí, které pocházejí z jazykově odlišného prostředí a které nemluví jazykem, v němž probíhá vzdělávání, se uskutečňuje podle požadavků daných RVP PV. Snížená sociální adaptabilita těchto dětí či zvýšená potřeba výchovy a vzdělávání v některé oblasti vyžaduje úpravu vzdělávacího obsahu i podmínek vzdělávání. V mateřské škole jsou uplatňovány speciální vzdělávací metody umožňující diagnostiku a rozvojovou stimulaci dětí.

Studie ukončená na začátku roku 2009 ukazuje, že romské děti, které absolvovaly předškolní přípravu v běžných mateřských školách, dosahují v rámci základní školní docházky dlouhodobě lepších výsledků, než děti, které navštěvovaly přípravnou třídu (tyto děti mají lepší výsledky pouze na 1. stupni základního vzdělávání), obě skupiny pak výrazně lepších výsledků než děti, které žádnou předškolní přípravu neabsolvovaly.

o Podpora romských žáků středních škol v roce 2005 - 2008

Cílem programu Podpora romských žáků středních škol je podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám způsobují náklady spojené se středoškolským studiem značné finanční potíže. V období 2005-2008 byla na tento dotační program každoročně vynaložena částka cca 10 milionů Kč, podpora byla poskytnuta cca 13 tis. žáků ročně. Program se týká všech škol,

¹⁵ Z toho bylo 41 při praktických školách, 2 při školách pro zdravotně postižené děti a 1 při škole speciální.

¹⁶ Např. v oblasti věcného prostředí, životosprávy dětí, psychosociálního klimatu, organizace vzdělávání, personálního a pedagogického zajištění, spolupráce mateřské školy s rodinou apod.

kteří jsou zapsané ve školském rejstříku a poskytují střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitní zkouškou, vyšší odborné vzdělání a vyšší odborné vzdělání v konzervatoři. Do programu lze zahrnout romské žáky, jež mají pravidelnou školní docházku, případně průkazně omluvenou absenci, a nemají výraznější kázeňské problémy.

- Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním

Náklady na financování asistentů pedagoga jsou hrazeny z dotací na vzdělávání poskytovaných krajům. Mimo tento systémový způsob financování vypisuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy od roku 2006 rozvojový program *Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním*, na nějž jsou každoročně vyčleněny finanční prostředky zpravidla ve výši 70 mil Kč. Cílem programu je pomoci krajům tyto náklady financovat.

Funkce asistenta pedagoga je systémově zařazeným *vyrovnávacím opatřením*, jehož cílem je poskytnout v případě potřeby dětem, žákům a studentům se sociálním znevýhodněním či pocházejícím z odlišného sociálního a kulturního prostředí účinnou a efektivní pomoc zaměřenou na zvýšení jejich školní úspěšnosti v hlavním vzdělávacím proudu.

V roce 2008 ministerstvo finančně podpořilo 400 asistentů ve školách, v celkové výši cca 70 milionů Kč. V rámci dotačního programu bylo pokryto 80-85 % požadavků škol. Výsledky studie ukončené na začátku roku 2009 ukazují, že práce asistenta pedagoga zvyšuje šance romských dětí na dosažení základního vzdělání podle běžných standardů – tedy *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání*.

- Program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu integrace romské komunity

Program je každoročně vyhlašován na základě nařízení vlády jako níže uvedený dotační program. Tento program je každoročně vyhlašován a administrován třemi resorty – Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem kultury a Ministerstvem práce a sociálních věcí. V roce 2008 bylo v rámci dotačního programu na podporu integrace romské komunity podpořeno celkem 87 projektů v celkové výši cca 14,5 mil Kč. Součástí projektů realizovaných v roce 2008 je podpora školní úspěšnosti sociálně znevýhodněných dětí a mládeže, činnost nízkoprahových zařízení pro děti a mládež atp. Tento dotační program byl v roce 2009 vyhlášen pod názvem *Program na podporu vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí, žáků a studentů*.

- Podpora romských studentů na vysokých školách

Podpora romských studentů a příslušníků národnostních menšin na vysokých školách je realizována v souladu s menšinovým zákonem ve znění zákona č. 320/2002 Sb. a ve znění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. Při zabezpečování podpory studia příslušníků národnostních menšin a příslušníků romské komunity v akreditovaných studijních programech na vysokých školách je uplatňován princip nepřímé podpory a postupuje se podle § 18 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, tzn., že dotace v oblasti podpory projektů příslušníků národnostních menšin a podpory integrace příslušníků romské komunity jsou poskytovány právnickým osobám (tj. vysokým školám).

Finanční dotace vysokým školám na podporu sociálně znevýhodněných studentů podporuje motivaci vysokých škol k pomoci překonávání těch překážek ve studiu, které jsou pro studenty romské národnosti a pro studenty z řad příslušníků národnostních menšin specifické.

II.7. Multikulturní výchova

V roce 2007 schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* a *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou*. Jsou určeny pro čtyřletá gymnázia a vyšší stupeň víceletých gymnázií. Od 1. září 2007 nastává dvouleté období, v němž jsou připravovány školní vzdělávací programy, podle kterých gymnázia začnou nejpozději od 1. září 2009 vyučovat. V pedagogických dokumentech je zařazeno povinné průřezové téma *Občan v demokratické společnosti*, které v kurikulu posiluje výchovu k demokracii, k multikulturnímu soužití a přispívá k eliminaci extremismu. Obsahuje: politický radikalismus a extremismus, současná česká extremistická scéna a její symbolika, mládež a extremismus. K programům vydal resort metodickou příručku *Manuál pro tvorbu ŠVP na gymnáziích*. Jsou zveřejněny na www stránkách ministerstva.¹⁷

Od roku 2007 úspěšně funguje *Rámcový vzdělávací program pro základní školy*, otevřený dokument, který vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání žáků, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých středních škol.

Průřezové téma *Multikulturní výchova* (součást Rámcového programu – jedno ze šesti průřezových témat, spolu s Environmentální výchovou, Mediální výchovou atd.) v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státu, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci. Prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti *Jazyk a jazyková komunikace*, *Člověk a společnost*, *Informační a komunikační technologie*, *Umění a kultura*, *Člověk a zdraví*, z oblasti *Člověk a příroda* se dotýká především vzdělávacího oboru *Zeměpis*. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která se zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

Kurikulární reforma (představovaná mimo jiné výše uvedenými rámcovými vzdělávacími programy) má velký vliv na vzdělávání a výchovu dětí a žáků i v oblasti multikulturní (interkulturní výchovy), neboť mění celkový přístup ke vzdělávání: zaměřuje jej na získávání klíčových kompetencí a dává školám větší autonomii. Multikulturní výchova tak např. poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti, rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých, rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie, poskytuje znalost

---

¹⁷ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcove-vzdelavaci-programy-zaslani-do-vnejsiho-pripominkoveho-rizeni> a na Metodickém portálu www.rvp.cz

některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

Resort školství, mládeže a tělovýchovy školám trvale doporučuje zařazovat do školních vzdělávacích programů (aktuálně do výuky dle vlastních lokálních potřeb a možností) v dostatečné míře průřezové téma Multikulturní výchova, včetně problematiky holocaustu. Ve výuce je potřebné akcentovat téma česko-německých vztahů (včetně objektivních informací o odsunu sudetských Němců), poznávat kulturu, jazyk a každodenní život dalších národností a etnik žijících v ČR. Žáci by měli být informováni o současných extremistických skupinách mládeže (antisemitismus, islamofobie, neonacismus, pravicový a levicový extremismus). Školy jsou upozorněny, že objeví-li se v určité lokalitě nárůst xenofobie, extremismu a rasismu, budou pedagogové dostatečně a aktuálně informováni pověřenými odbornými lektory jak o problematických skupinách, tak i o specifice kultury – menšiny či etnika, vůči které vznikla v lokalitě xenofobie.

V souvislosti s problematikou politického extremismu rámcové programy pro střední odborné vzdělávání uvádí jako povinný výsledek vzdělávání schopnost žáků rozpoznat extremistické prvky jednání a také se požaduje, aby žáci uměli vysvětlit, proč je nepřijatelné propagovat hnutí omezující práva a svobody jiných lidí (např. hnutí neonacistického nebo jiného antidemokratického charakteru atp.).

Na pomoc kurikulární reformě probíhá řada aktivit, které se týkají i multikulturní výchovy. Je to např. metodický portál www.rvp.cz, který zajišťuje *Výzkumný ústav pedagogický* (VÚP), přímo řízená organizace resortu. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky. Smyslem projektu je podpořit tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP) a jejich zavádění do praxe, nabídnout zkušenosti z pilotního ověřování tvorby ŠVP a výuky podle nich, vytvářet a aktualizovat databázi příspěvků, inspirovat pedagogy a umožnit sdílení zkušeností mezi nimi, bezprostředně reagovat na aktuální potřeby praxe a vytvořit kvalitní, pestrou a komplexní nabídku metodických materiálů a podkladů pro pedagogy. V roce 2008 přibyla řada příspěvků, které pedagogové mohou využít v oblasti vzdělávání příslušníků etnických a národnostních menšin a vzdělávání dětí cizinců, na metodickou pomoc i v oblasti multikulturní a integrace žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, např. příspěvek pro zařazení romské problematiky do vyučovacích hodin dějepisu, holocaust Romů, atp. VÚP se soustředil na analýzu ŠVP některých pilotních gymnázií. Z těchto analýz bude v průběhu roku 2009 zpracována souhrnná zpráva, kde budou uvedeny příklady dobré praxe a doporučení při zpracovávání tohoto průřezového tématu do ŠVP.

Soustavná pozornost je věnována kvalitě učebnic. Ministerstvo uděluje učebnicím, po splnění určitých podmínek, schvalovací doložku a zařazuje je do seznamu učebnic s platnou schvalovací doložkou. Aby učebnice obdržela tuto doložku, musí mimo jiné respektovat Ústavu ČR a právní předpisy platné na území ČR; zejména musí respektovat základní práva a svobody, které se zaručují všem lidem bez rozdílu rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině a prosazuje rovné příležitosti mužů a žen. Každá učebnice je posuzována dvěma nezávislými experty, kteří jsou vybíráni a odměňováni ministerstvem, aby byla zajištěna jejich nezávislost. V učebnicích, ve kterých jsou texty dotýkající se duchovních i kulturních hodnot a tradic různých národností a kultur, musí být tato problematika v recenzních posudcích zohledněna a komentována.

Kromě toho pro učebnice, v nichž jsou výše uvedené texty (jde zejména o vzdělávací obory Český jazyk a literatura, Člověk a jeho svět, Dějepis, Výchova k občanství, Zeměpis, Výchova ke zdraví), si nakladatel učebnic musí zajistit zpracování posouzení na konkrétní témata od specializovaných institucí (jedná se např. o *Muzeum romské kultury* nebo *Židovské obce*).

V roce 2008 nechalo ministerstvo vytvořit publikaci *Sondy a analýzy ke kulturní identitě a rozdílnosti*, učebnici dějepisu. Publikace přispívá ke zkvalitnění učebnic, jejím cílem je předat učitelům informace, potřebné pro rozhodování, aby vybrali z nabídky nejkvalitnější a nejvhodnější učebnici, nakladatelé, recenzenti a autoři učebnic získávají informace potřebné pro tvorbu a recenzování učebnic. Cílem je kromě výše uvedeného zkvalitnění učebnic také zkvalitnění vzdělávání ve školách v souladu s rámcovými vzdělávacími programy, mimo jiné v oblasti *multikulturalita* a *gender*. Část publikace je věnována zpracování romské a židovské problematiky v učebnicích dějepisu, cílem je upozornit na oblasti židovské a romské historie i kulturního života, které je možné v učebnicích více rozpracovat. Publikace bude zveřejněna na webových stránkách resortu¹⁸ a předána učitelům na odborných seminářích.

Rok 2008 byl vyhlášen Rokem mezikulturního dialogu: téma bylo tedy o to více akcentováno a proběhla řada aktivit, které rozšířily povědomí o multikulturní problematice mezi širší veřejnost. Vybrané aktivity jsou součástí Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2008 nebo jsou zveřejněny na uvedených webových stránkách ministerstva.

o Prevence sociálně patologických jevů

Problematika sociálně patologických jevů (mezi které je možné řadit i problematiku xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu) je ošetřena v dokumentech MŠMT *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008* a *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních*. Tato problematika sociálně patologických jevů bude rovněž součástí nově připravované *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2021*.

Ve školách a školských zařízeních je realizován tzv. *Minimální preventivní program*, který zahrnuje aktivity prevence sociálně patologických jevů. Realizuje jej zejména školní metodik prevence ve spolupráci s dalšími pedagogy (výchovní poradce, třídní učitel, metodik prevence v pedagogicko psychologické poradně) nebo s nestátním neziskovým sektorem (občanská sdružení apod.). Realizace Minimálních preventivních programů je od 1. ledna 2001 závazná a podléhá kontrole České školní inspekce.

Ministerstvo také udělilo akreditaci *Památníku Tereziín a Vzdělávacímu a kulturnímu centru Židovského muzea v Praze* jako jedinečným vzdělávacím institucím s oprávněním organizovat semináře pro učitele základních a středních škol k tematice holocaustu a antisemitismu. Semináře se konají od roku 2001, speciální seminář pro učitele ZŠ a SŠ *Jak vyučovat o holocaustu* financuje ministerstvo školství a finančně se spolupodílí i na mezinárodních konferencích. K datu 31. prosince 2006 se účastnilo seminářů cca 2 000 učitelů, kteří absolvovali semináře se zaměřením na výuku o holocaustu v základních a středních školách v ČR.

Ve dnech 24. - 25. dubna 2006 zorganizoval resort ve spolupráci se školskou komisí Rady Evropy v Praze III. seminář ministrů školství Rady Evropy a zemí Evropské kulturní konvence pod názvem *Jak se učit historické paměti prostřednictvím kulturního dědictví - včera, dnes a zítra (Teaching Remembrance: Cultural Heritage - Yesterday, Today and Tomorrow)*. Této akce se zúčastnilo 50 delegací vedených ministry školství členských zemí Rady Evropy a Evropské kulturní konvence nebo jejich jmenovanými zástupci. Přítomni byli také představitelé zemí, které mají u Rady Evropy statut pozorovatele, tzn. zástupci Izraele, Kanady, Mexika, Japonska, USA. Návrh programu semináře byl vypracován mezinárodní pracovní skupinou jmenovanou Radou

---

¹⁸ www.msmt.cz

Evropy, jejímiž členy byli zástupci resortu a experti z ČR. Na přípravě obsahové náplně se významným způsobem podílel Památník Terezín, jenž pro účastníky připravil odborný program v prostorách Památníku Terezín k problematice holocaustu - *šoa*. Druhý den semináře se konal v prostorách Vlasteneckého sálu Karolina a byl věnován diskusi ministrů školství k otázkám vzdělávání a výchovy mladé generace o problematice holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti z hlediska aktuálních rizik rasismu a xenofobie. Účastníci ocenili systém a kvalitní odborné vzdělávání českých učitelů a aktivity, jež resort v rámci výuky o holocaustu podporuje.

V roce 2006 nabídl Institut pedagogicko-psychologického poradenství učitelům seminář *Extremismus jako vzdělávací riziko - prevence a pomoc*. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci připravila 11. Letní školu na téma *Výchova k občanství v rámci školních vzdělávacích programů se zaměřením na potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti*. Letní školy se zúčastnilo cca 120 učitelů ZŠ a SŠ.

Slezská univerzita v Opavě a *Vzdělávací centrum v Krnově* uspořádaly v roce 2007 seminář *Efektivita* zaměřený na zvýšení efektivnosti vzdělávání romských dětí. Cílem projektu bylo zdokonalit výchovné, vzdělávací a komunikační dovednosti pedagogických pracovníků, kteří pracují s romskými dětmi v předškolním a základním vzdělávání.

Seminář ke vzdělávání žáků z romské komunity: ve dnech 29. a 30. listopadu 2007 se konal na ministerstvu ve spolupráci s Radou vlády ČR pro romské záležitosti seminář, na kterém byly prezentovány příklady dobré praxe v oblasti vzdělávání dětí a žáků z romské komunity. Své prezentace představilo dvanáct organizací (MŠ a ZŠ, občanská sdružení, církevní instituce, pedagogické fakulty, *Liga lidských práv*, místopředseda odborné komise při Radě Evropy, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze).

Institut pedagogicko-psychologického poradenství nabízí učitelům a výchovným pracovníkům tyto semináře:

- Sebezkušenostní dlouhodobý výcvik pro vedení problémových třídních kolektivů,
- Poruchy chování – kurs pro ředitele a učitele základních škol, výchovné poradce a asistenty pedagoga,
- Diagnostika a intervence k podpoře školní zralosti romských dětí,
- Specializační studium pro metodiky prevence,
- Komunitní principy a efektivní řízení týmu ve výchovných ústavech a dětských domovech *Tandemy*,
- Vzdělávací a supervizí program pro pracoviště Boletice (extrémní poruchy chování).

Ministerstvo vydalo za rok 2007 prostřednictvím *Výzkumného ústavu pedagogického* metodické materiály k podpoře výuky na základních školách *Příručka Klíčové kompetence v základním vzdělávání, Příručka příkladů dobré praxe, Příručka k vlastnímu hodnocení školy*.

Institut pedagogicko psychologického poradenství vydal pro vzdělávání učitelů v prevenci sociálně patologických jevů *Manuál dobré praxe vzdělávacích programů*.

o Vzdělávací aktivity pedagogických fakult

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci připravila Letní školu na téma *Multikulturní dimenze v RVP a výchova k občanství* se zaměřením na aktuální problematiku národnostních menšin žijících v ČR. Zúčastnilo se jí cca 120 učitelů ZŠ a SŠ.

II.8. Jazyky národnostních menšin

Finanční zabezpečení menšinové politiky ČR je prováděno částečným financováním ze státního rozpočtu ve formě dotací na určitý projekt občanského sdružení příslušníků národnostních menšin či přímo obcím. To vyžaduje 30% finanční spoluúčast předkladatele příslušného projektu (v odůvodněných případech je možné projekt financovat v plné výši). Jde o systém grantů pro podporu národnostně menšinových jazyků (dotační program Ministerstva kultury na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice a dotační program na podporu rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, dotační program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy). Obecně je poskytování dotací příslušníkům národnostních menšin upraveno nařízením vlády č. 98/2002 Sb. kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace romské komunity. Dotace jsou poskytovány na základě výběrových dotačních řízení, přičemž zástupci národnostních menšin mají v dotačních výběrových komisích zpravidla většinové zastoupení.

Ve veřejném styku je výkon práva na užívání mateřského jazyka zákonem garantován zejména na úrovni soudních orgánů – v trestním řízení, občanskoprávním nebo správním; je v praxi zajištěn a hrazen státem. Rovněž před správními orgány mají občané možnost jednat v jazyku menšiny, pro slovenštinu platí navíc možnost písemných podání. Co se týče veřejných médií, rozsah i programový okruh vysílání Českého rozhlasu (ČRo) pro jednotlivé menšiny vychází z jejich konkrétních potřeb a regionálním rozmístění. Pro romskou a slovenskou, které žijí rozptýleně po celé České republice, vysílá celoplošně stanice ČRo 1 Radiožurnál a také většina regionálních stanic ČRo. Regionální stanice ČRo Ostrava vysílá pro polskou menšinu, která je soustředěna na severní Moravě, rozhlasové vysílání v německém jazyce je omezeno na dvě relace regionálního studia ČRo Plzeň v týdnu (čtvrtek a sobota, 15 minut), relaci regionálního studia ČRo Sever (15 minut v úterý) a měsíčníku regionálního studia ČRo Brno v rozsahu 20 minut. Ministerstvo kultury poskytuje dotace na vydávání německých periodik *Landes-Zeitung* a *Eghalând Bladl* (ve výši cca 2 000 tis. Kč ročně). Ministerstvo kultury každoročně poskytuje dotace na vydávání periodik a elektronických médií noviny *Romano hangos*,¹⁹ portál *Romea*, časopis *Romano vodi*,²⁰ časopis *Kereka*, dříve i internetové *Radio Rota*²¹ a noviny *Romano kurko*, dotace kolísá v rozmezí 5 – 6 000 tis. Kč ročně.

II.8.1. Dvojjazyčné názvy

Finanční náklady na zavádění dvojjazyčných česko-polských nápisů, které obcím vznikají, jsou hrazeny ze státního rozpočtu, ve kterém byla od roku 2007 (s předpokladem na další léta) v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR zapracována položka určená na dotace vybraným obcím na výdaje spojené s prováděním Charty v celkové výši do 5 000 tis. Kč. Tato částka byla transferována do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který provádí administraci finančních úhrad obcím. Zavádění nových dvojjazyčných tabulí však provází v některých obcích složitá jednání mezi členy výboru pro národnostní menšiny a vedením obce. Většinová společnost zaujímá vůči zavádění nových dvojjazyčných názvů rezervovaný postoj a tento nový jev v životě lokálních či regionálních společenství nevnímá vždy pozitivně.

¹⁹ <http://www.romanohangos.cekit.cz/>

²⁰ <http://www.romea.cz/index.php?id=rv/rv&rubrika=RV 7-8/2008>

²¹ http://www.dzeno.cz/?r_id=33

Podle legislativních podmínek splňuje celkem 31 obec na území okresů Frýdek-Místek a Karviná možnost zavedení dvojjazyčných česko-polských názvů. Po ratifikaci Charty v roce 2007 proběhla instalace dvojjazyčných názvů ve třinácti obcích. Zastupitelstvo Moravskoslezského kraje usnesením ze dne 20. prosince 2007 č. 21/1803 rozhodlo o poskytnutí neinvestiční dotace na úhradu nákladů provedení dvojjazyčných nápisů v obcích, které o to požádaly.

Všem obcím byly finanční prostředky vyplaceny do konce roku 2007. Proces zavádění těchto názvů dále probíhá. Míru dvojjazyčnosti si stanovila každá obec individuálně na základě doporučení jejího výboru pro národnostní menšiny. Pohybuje se v široké škále od dvojjazyčných nápisů na veřejných budovách, přes dvojjazyčné nápisy dalších veřejných míst (autobusové zastávky apod.) a názvy ulic v různém rozsahu, až po silniční tabule označující vjezd a výjezd z obce. Ustálení podoby posledního zmiňovaného typu je stále v jednání s příslušnými orgány. Stejně tak se postupovalo v roce 2008. Jde o následující seznam obcí v obou letech:

<i>žadatel</i>	<i>dotace v roce 2007 (Kč)</i>	<i>dotace v roce 2008 (Kč)</i>
obec Albrechtice	80 845,80	---
obec Bocanovice	14 113,00	---
obec Bukovec	59 331,00	---
obec Bystřice	---	25 756,40
město Český Těšín	212 227,50	543 188,00
obec Dolní Lomná	35 000,00	---
obec Hnojník	---	17 612,00
obec Horní Suchá	127 098,20	---
obec Hrádek	21 455,70	6 835,40
obec Milíkov	---	38 746,30
obec Nýdek	16 779,00	---
obec Smilovice	4 545,80	---
obec Stonava	10 805,90	---
obec Střítež	---	13 447,00
obec Těrlícko	---	18 171,30
obec Třanovice	11 662,00	---
obec Vendryně	57 528,10	---
mzdové prostředky kraje (administrace dotačního řízení)	28 835,00	87 369,00
celkem	680 227,00	663 756,40

Určité komplikace v čerpání dotace způsobila skutečnost, že podoba informativních značek směrových („Obec v jazyce národnostní menšiny“ a „Konec obce v jazyce národnostní menšiny“) v novele vyhlášky č. 30/2001 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích a úprava a řízení provozu na pozemních komunikacích, která se uskutečnila ve změně jejího znění č. 507/2006 Sb., nebyla vyhovující. Sekretariát Rady proto během roku 2008 jednal s příslušnými pracovníky resortu dopravy o změně. Obce byly o této skutečnosti informovány a požádány o určitou zdrženlivost v instalaci těchto značek. Konkrétně šlo o to, aby značky byly provedeny na jedné tabuli a text uveden stejným typem a velikostí písma v obou jazycích. Ministerstvo dopravy během roku návrh novely vyhlášky dokončilo v intencích výše uvedeného a dne 23. ledna 2009 předložilo příslušný materiál do připomínkového řízení pro jednání vlády. Celkem bylo ze státního rozpočtu (kapitoly 340 - Úřad vlády) na provádění Charty za roky 2007 a 2008 vynaloženo 1 343 983,40 Kč.

II.8.2. Vzdělávání v jazycích národnostních menšin

Vzdělávání příslušníků národnostních menšin je trvale ministerstvem podporováno ve všech oblastech. V ČR se jedná v tuto chvíli především o vzdělávání příslušníků polské menšiny. Situace se z legislativního hlediska (které je dáno především zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů) oproti předchozí Zprávě neměnila.

V ČR je zajištěno právo na vzdělávání v jazycích národnostních menšin v obcích, v nichž byl v souladu se zvláštním právním předpisem (§ 2 odst. 2 menšinového zákona) zřízen výbor pro národnostní menšiny, a jsou splněny následující podmínky stanovené školským zákonem.

Pro děti a žáky, příslušníky národnostních menšin, je možné zřizovat třídy i školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny.

Třídy mateřských, základních i středních škol s vyučovacím jazykem národnostní menšiny je možné zřizovat i při výrazně nižším počtu dětí a žáků než ve školách s vyučovacím jazykem českým. Není-li dosaženo ani tohoto minimálního počtu žáků, může ředitel školy se souhlasem zřizovatele stanovit ve školním vzdělávacím programu předměty nebo jejich části, v nichž se vzdělávání uskutečňuje dvojjazyčně, a to jak v českém jazyce, tak v jazyce menšiny.

Ve školách se vzděláváním v jazyce národnostní menšiny se vydávají vysvědčení, výuční listy, diplomy o absolutoriu dvojjazyčně, a to v jazyce českém a v jazyce národnostní menšiny. Kromě výše uvedených možností vzdělávání je možné při splnění standardních podmínek získat povolení výuky některých předmětů v cizím jazyce. Veškeré otázky, které se objevují v souvislosti se vzděláváním příslušníků národnostních menšin v jazycích národnostních menšin, jsou řešeny. Příkladem může být požadavek na aktualizaci polského překladu vysvědčení, používaného ve školách s polským jazykem vyučovacím, který bude řešen novelou školského zákona nebo vyhláškou.

o Polské národnostní školství

Oblast polského národnostního školství patří k prioritám Moravskoslezského kraje, již tradičně zmiňovaným v dlouhodobých záměrech vzdělávání kraje.

V základních školách s polským jazykem vyučovacím se ve školním roce 2008/2009 vzdělávalo 1 661 žáků, celkem ve 119 třídách. Všechna školská zařízení s polským jazykem vyučovacím v Moravskoslezském kraji se nacházejí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná, kde je největší koncentrace obyvatelstva polské národnosti. Všechna polská školská zařízení jsou zařazena do školského rejstříku. Jejich úkolem je vzdělávání občanů ČR polské národnosti v souladu se vzdělávacími programy, avšak v jejich mateřském jazyce a s rozšířením o některé specifické předměty. Klesající počty žáků v ZŠ a MŠ jsou však důvodem ke slučování škol, školy s polským vyučovacím jazykem nevyjímaje.

V jednom gymnáziu s polským jazykem studovalo 408 žáků v polském jazyce. Ve dvou středních odborných školách studovali 154 žáci v polském jazyce. Všechny 3 střední školy jsou také na území Moravskoslezského kraje.

Pedagogické centrum pro polské národnostní školství Český Těšín je přímo řízená organizace financovaná ministerstvem, která dlouhodobě zajišťuje potřeby škol s polským jazykem vyučovacím v ČR a také další růst pedagogických pracovníků těchto zařízení v úzké návaznosti na úkoly MŠMT směrem ke školám a školským zařízením. Zabývá se podporou menšinového školství, dalším vzděláváním pedagogických pracovníků, celoživotním vzděláváním, organizací soutěží a podporuje evropskou a příhraniční spolupráci v rámci projektů.

o Německý jazyk

Němčina je nabízena studentům a žákům jako povinně volitelný předmět cizí jazyk na většině základních a středních škol (většinou jde o výběr mezi angličtinou, němčinou a francouzštinou, popř. španělštinou, italštinou či ruštinou). Vzdělávání v německém jazyce probíhá v ČR na několika místech. V roce 1996 zařadilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy do sítě škol Soukromou základní školu německo-českého porozumění a První gymnázium Thomase Manna v Praze. Resort poskytuje škole 100 % resp. 90 % státní dotaci. V roce 1997 zahájila činnost Základní škola Bernarda Bolzana v Táboře. Škola je zařazena do sítě škol a je dotována z 60 % financemi ze státního rozpočtu. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podpořilo též vznik bilingvních česko-německých gymnázií v Praze a v Liberci. V Praze též od roku 1991 působí soukromé víceleté Rakouské gymnázium (právní forma všech těchto vzdělávacích institucí - obecně prospěšné společnosti).

o Romský jazyk

Romský jazyk/romistika jsou zařazeny do výuky v těchto školách: Vyšší odborná škola sociálně právní, Střední pedagogická škola a Obchodní akademie v Mostě (<http://www.vos-oamost.cz/>; v rámci studijního programu Sociální péče – sociální činnost pro etnické skupiny), Romská střední škola sociální v Kolíně (<http://www.osf.cz/djuric/KOLINCZ.htm>; soukromá škola s několika pobočkami po celé ČR), Střední škola prof. Zdeňka Matějčka v Ostravě (<http://www.skolspec.cz/>), SŠ zdravotnická škola a SOU v Českém Krumlově (obor sociální péče-sociální činnost pro etnické skupiny; <http://www.zdravkack.cz/>), Evangelická akademie a VOŠ sociálně právní a SŠ v Praze 4 v rámci oboru Sociální činnost v prostředí etnických minorit (<http://www.eapraha.cz/joomla/>). Těžištěm vysokoškolské výuky romského jazyka je Seminář romistiky Ústavu jižní a centrální Asie na Filozofické fakultě UK v Praze (<http://romistika.ff.cuni.cz/>).

Více informací o národnostním školství obsahuje komentář k článku 14 Úmluvy.

II.9. Účast příslušníků národnostních menšin na veřejných věcech – výbory pro národnostní menšiny

Počet Výborů pro národnostní menšiny v obcích (městských částech statutárních měst) je 51, přičemž jejich počet stabilně, avšak pomalu stoupá. Situace ve statutárních městech je přehlednější, čtyři z nich zřídila v inkriminované době Výbor, čtyři ustanovila Komise (z důvodu nenaplnění zákonných podmínek pro zřízení Výboru). Ve třech krajcích jsou zřízeny Výbory, v dalších třech Komise či jinak pojmenovaná grémia. Důvodem nejasností především v obcích je původní nedokonalá formulace příslušné pasáže platného zákona o obecním zřízení. Podle ní byl alespoň desetiprocentní podíl obyvatel hlásících se k národnostním menšinám v obci zavazující ke zřízení Výboru zjišťován pouze počtem osob deklarujících tyto vybrané národnosti ve sčítání lidu. Dle definice „příslušníka národnostní menšiny“ v menšinovém zákoně však tyto osoby mají vyjadřovat aktivními projevy vůle být za příslušníky národnostních menšin považovány. Dle stanoviska vedení mnoha obcí však tyto projevy v jednotlivých případech chybí a absence institucionálně-organizačního rámce v životě příslušníků národnostních menšin se pak projevuje nezájmem na zřízení Výboru a účasti v něm, viz příloha č. 13. Tento poznatek potvrdil i audit Ministerstva vnitra, který byl za tímto účelem na základě usnesení vlády ze dne 7. června 2006 č. 689 proveden.

Na všech úrovních se v mnoha případech velmi záslužně – vzhledem k neexistenci analogického orgánu – Výbory věnují i problematice cizinců. V některých případech také směřují pozornost na problémy sociálně vyloučených Romů (zvláště ve statutárních městech),

kteří však nemusí mít primárně etnický charakter, čímž překlenují svou roli do jiné oblasti. Hrozí přitom, že tento sociální problém bude vysvětlován etnickými charakteristikami a sociální řešení budou potlačena. Na druhou stranu však Výbory slouží jako další platforma k rozvažování těchto záležitostí a velmi aktivně se na jejich řešení podílí, čímž supluje činnost sociálních odborů. Řada zastupitelstev také iniciativně a vesměs pro tento účel zřizuje komise, poradní sbory či funkce koordinátorů pro etnické/národnostní menšiny, obvykle zároveň v kombinaci s funkcí romského poradce. Na úrovni krajů je běžnou praxí suplování agendy Výborů funkcí romských koordinátorů, protože většina krajů nemá zákonnou povinnost Výbory zřizovat. Koordinátoři tak kromě hlavní agendy zaměřené na sociální vyloučení Romů bývají zapojováni do témat týkajících se národnostních menšin (případně i cizinců). Na úrovni obcí se Výbory nejaktivněji zabývaly různými aspekty implementace Charty, především dvojjazyčnými nápisy (názvy ulic a obecních objektů, železničních stanic, silniční značky).

Řada obcí i měst již má své komunitní plány a některé do nich zapracovaly také otázky spojené s národnostními menšinami. Vzhledem k reálným problémům je logicky věnována velká pozornost sociální oblasti, zejména otázkám bydlení romské populace. Opět však ani zde nejde primárně o etnický problém a neměl by pouze v této kategorii vystupovat. V rámci národnostně menšinové agendy tak může docházet k nekompetentnímu suplování úkolů v působnosti sociálních odborů.

Spolupráce se zástupci národnostních menšin probíhala jako i v jiných letech na dobré úrovni. Řada samospráv na všech úrovních se aktivně podílela na činnosti menšin (např. organizačně, finančně, technickým a prostorovým zázemím). Jako zvláště přínosné lze zmínit spolupráci s vysídlenými německými krajany. Některé obce také pomáhají v praktických otázkách příslušníkům národnostních menšin (komunikace na úřadech). V řadě měst dochází k plodné spolupráci zejména s pro-romskými sdruženími, jejichž přední místo zaujímají často obecně charitativní organizace (*Armáda spásy, Charita, Český červený kříž*). Nově lze zaznamenat přípravu na včlenění místního pracoviště *Agentury pro předcházení sociálnímu vyloučení*. Z dobré praxe měst stojí za pozornost úspěšná spolupráce s úřady práce (např. v Hradci Králové), kde je terénní práce vedena formou „zakázek“. Na úrovni krajů lze uvést především účast v organizačně náročných jednotlivých akcích, jako jsou festivaly zaměřené na menšinové kultury apod. Za pozornost stojí např. projekt *MENTOR*, který realizuje Sdružení pro probaci a mediaci v justici v Praze. Projekt přispěl ke zlepšení výkonu alternativních trestů u klientů *Probační a mediační služby ČR*, hlásících se k romské menšině.

Mezi největší problémy patřilo v roce 2007 poškozování čerstvě instalovaných dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích, v níž žijí příslušníci polské národnostní menšiny na Těšínsku. Ačkoliv v těchto činech nelze spatřovat jednoznačně nacionální podtext, nešťastně zasáhly do citlivé atmosféry kolem implementace Charty. S dvojjazyčnými nápisy jsou spojeny i další problémy týkající se překážek v jednání o jejich instalaci.²² Na všech úrovních samospráv jsou pak hojně uváděny sociální záležitosti Romů, především otázky bydlení, lichva, kriminalita mládeže atd., které však nespádají přímo do oblasti národnostně menšinové. Komplikace způsobila implementace zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který měl negativní dopad na romská občanská sdružení. Některá sdružení žádající o registraci neuspěla, jelikož jejich pracovníci nesplňovali z pohledu těchto sdružení neúměrně přísné vzdělanostní požadavky stanovené uvedeným zákonem. Výraznou vlnu nevole způsobila reorganizace

---

²² Z šetření pracovníků sekretariátu Rady vyplývá, že jisté další problémy působily neshody ohledně složení výborů, konkrétně slabé zohledňování podílu jednotlivých menšin v obyvatelstvu obcí. Disproporční obsazování výborů zástupci jednotlivých menšin pak působilo obtíže v řešení zásadních otázek, např. v případě Trince.

poradní Komise Magistrátu hl. města Prahy, v jejíž v současné podobě nejsou jako členové žádní zástupci národnostních menšin.²³

II.10. Národnostní menšiny a vnitřní bezpečnost

Pokud jde o strategii pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním menšinám, v sledovaném období byly realizovány následující aktivity:

- Svou činnost nadále rozvíjeli styční důstojníci pro menšiny, ustavení na krajských správách Policie ČR a jejich pracovní skupiny.
- Byl rozšířen projekt Asistent Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách, jehož smyslem je podpora obětí trestné činnosti v prostředí sociálního vyloučení a zefektivnění odhalování latentní kriminality v těchto lokalitách. V současnosti funguje projekt v Ostravě, Chebu, Brně, Karviné a Plzni.
- Proběhl roční Pilotní projekt supervize při Městském ředitelství Policie ČR v Brně, jehož cílem bylo ověřit možnost aplikace supervize, jako nástroje v oblasti personální práce v podmínkách Policie ČR.
- Pokračovala realizace výzkumů zaměřených na zmapování kriminality zasahující sociálně vyloučené lokality.

Fungovala *Meziresortní komise pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií* jako poradní orgán ministra vnitra, zřízený usnesením vlády č. 903/2001 a č. 238/2002. V současné době slouží jako expertní zázemí styčného úředníka ČR pro kontakt s *Agenturou pro základní práva EU* (EU Fundamental Rights Agency – FRA), resp. *Evropským monitorovacím střediskem rasismu a xenofobie* (dále jen EUMC) a jako národní kontaktní místo ČR pro ODIHR OBSE. Členové Meziresortní komise zabezpečovali, z hlediska působnosti svých resortů a úřadů, podkladové materiály k *Informaci o problematice extremismu v roce 2007*. Dále průběžně a podle aktuální potřeby plnili úkoly spjaté s přípravou různých podkladových materiálů k problematice extremismu, rasismu, antisemitismu a islamofobie na území ČR a opatřeními proti těmto fenoménům, vyplývajícím z titulu národního místa ČR pro kontakt s ODIHR OBSE.

Rovněž funguje *Pracovní skupina k problematice pravicově extremistických hudebních produkcí*. Jejím hlavním cílem je sjednocení interpretace a aplikace § 198a, § 260 a § 261 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákon“) s ohledem na úpravu trestných činů podpory, propagace, či podněcování extremistických jednání v případech extremistických hudebních koncertů. Gesci nad pracovní skupinou převzal odbor bezpečnostní politiky resortu vnitra, za její členy byli nominováni zástupci bezpečnostních a zpravodajských služeb.

K jednáním jsou dále zváni zástupci Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství, neziskových organizací a konzultant pracovní skupiny z oboru znalectví. Při objasňování trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260, 261 a 261a trestního zákona, případně i dalších extremisticky laděných trestných činů, je často vyžadován znalecký posudek odborníka na problematiku extremismu.

Problematickým se jevila neexistence vhodného oboru v evidenci znalců, kam by bylo možno takového znalce zařadit. Z tohoto důvodu bylo navrženo Ministerstvu spravedlnosti vytvoření nového oboru sociální vědy, odvětví politologie, které tomuto návrhu vyhovělo. V souvislosti se

---

²³ Toto opatření má vyloučit střet zájmů. Zástupci národnostních menšin nyní nemohou z pozice členů výběrové dotační komise MHMP rozhodovat o výši dotace na své vlastní projekty.

shromážděními pravicových extremistů se vyskytly aplikační problémy se zákonem o právu shromažďovacím. Sporným se jevil zejména výklad pojmu „oznámený účel shromáždění“.

Ministerstvo vnitra zastává názor, že je nutno posuzovat skutečný účel oznámeného shromáždění, a to v celkovém kontextu historických a společenských souvislostí, místa konání, osob účastníků a informací, které jsou o nich známy, stejně tak jako celkové vyznění účelu akce. Tomuto výkladu přisvědčil i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 5. listopadu 2007.

Agentura Evropské unie pro základní práva vydala Zprávu o rasismu a xenofobii v členských státech EU za r. 2006. Zpráva popisuje mj. situaci příslušníků národnostních menšin (především romských komunit) v ČR v oblasti vzdělávání, zaměstnávání, bydlení a rasového násilí a kriminality. Dle zprávy patří ČR ke třem zemím EU, které v r. 2006 zaznamenaly mírný pokles v počtu rasově motivovaných trestných činů.

II.11. Ke sterilizaci romských žen bez jejich předchozího souhlasu

Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv obsahuje návrh k opatřením legislativního, metodického a reparačního charakteru.²⁴ K Závěrečnému stanovisku Veřejného ochránce práv ve věci sterilizací provedených v rozporu s právem se opakovaně vyjadřovalo ministerstvo zdravotnictví. Veřejného ochránce práv vyrozuměl o činnosti Poradního sboru Ministerstva zdravotnictví, složeného z lékařských odborníků, právníků, postižených žen a zástupců Rady vlády pro záležitosti romské komunity, která prošetřila jednotlivá podání všech žen, které údajně podstoupily sterilizaci. Podrobné šetření prokázalo, že sterilizace v žádném případě nebyla organizovanou plošnou akcí diskriminace, ale v několika případech pochybením jednotlivých zdravotnických zařízení ve smyslu nejasného informovaného souhlasu s výkonem, kterému v minulých letech nebyla stejně jako u ostatních zdravotních výkonů věnována patřičná vážnost. Na základě tohoto závěru přijalo ministerstvo řadu nápravných opatření, které se týkalo jeho činnosti osvětové a rovněž kroků v oblasti legislativní. V oblasti nelegislativní se postup Ministerstva zdravotnictví soustředil zejména na zdravotnickou veřejnost. Došlo k vypracování vzoru informovaného souhlasu pro výkon sterilizace a k jeho zveřejnění ve Věstníku ministerstva č. 8/2007, stanovisko Ministerstva zdravotnictví ke sterilizacím, pokyn důsledně dodržovat platné právní předpisy a práva pacientů bylo postoupeno všem zdravotnickým zařízením, kterých se týkalo šetření, a odeslán dopis týkající se vzdělávání lékařů dle návrhu poradního sboru řediteli Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, vyrozumění České lékařské komory o závěrech šetření. Z legislativních opatření Ministerstvo zdravotnictví uvádí vyhlášku č. 385/2006 Sb., o zdravotnické dokumentaci, kde je podrobně upraven tzv. informovaný souhlas, jakož i posílení práv pacientů novelou zákona o péči o zdraví lidu. Dále došlo ke zpracování věcného záměru zákona o specifických zdravotních službách s problematikou sterilizace a kastrace, k němuž veřejný ochránce práv uplatnil své připomínky.

III. Komentář k jednotlivým článkům Úmluvy

Komentář k jednotlivým článkům se týká oddílu III. Úmluvy, zejména těch článků, ke kterým Poradní výbor pro Úmluvu k druhé periodické zprávě České republiky ze dne 24. února 2005 vnesl podněty nebo připomínky.

²⁴ <http://www.ochrance.cz/dokumenty/dokument.php?doc=329>

Článek 3

Jak je zmíněno ve stanovisku Poradního výboru: i když se uplatňuje kritérium občanství obsaženého v definici „národnostní menšiny“ v českých zákonech možno tvrdit, že rovněž cizinci dlouhodobě žijící v České republice se účastní aktivit organizovaných národnostními menšinami, s nimiž je poji stejný národnostní původ, a plnohodnotně participují na některých programech státní politiky podpory uchování a rozvoje menšinové kultury a dalších činnostech organizací tradičně žijících národnostních menšin v České republice.

Návrh zákona o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 (dále jen „návrh zákona“) byl předložen na základě usnesení vlády ze dne 12. září 2007 č. 1032, kterým byl schválen věcný záměr zákona o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 a kterým bylo zároveň uloženo předsedovi Českého statistického úřadu předložit vládě návrh zákona, a to v termínu do 30. června 2008. Návrh zákona byl zařazen do Plánu legislativních prací vlády na rok 2008. V rámci přípravy návrhu zákona probíhaly konzultace se širokou odbornou veřejností.

V souvislosti se zpracováním návrhu obsahu sčítání a vymezením základních metodických principů zjišťovaných skutečností, které mají dopad na jednotlivé povinné osoby, byly vedeny na pracovní úrovni konzultace s řadou vládních i nevládních organizací, výzkumných pracovišť a vysokých škol. Zvláštní pozornost byla věnována zjišťování deklaratorních otázek – národnosti a náboženské víry. Konzultován byl především obsah a způsob zjišťování a rozsah zpracování dat.

V případě rozhodování o stanovení podmínek zjišťování údaje o národnosti probíhaly konzultace s Radou, Radou vlády pro záležitosti romské komunity, Radou vlády pro lidská práva i představiteli jednotlivých národnostních menšin – osloveny byly četné organizace, občanská a zájmová sdružení, jejichž předmět činnosti souvisí s problematikou národnostních menšin a jejich aktivitami. Zjišťování národnosti zásadně podpořilo i Ministerstvo vnitra s odvoláním na nutnost existence údajů o národnostním složení obyvatelstva vzhledem k některým ustanovením jiných právních předpisů (např. zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a jiné).

Článek 4

o Právní a institucionální ochrana proti diskriminaci

Situace ohledně přijímání antidiskriminačního zákona je popsána v oddílu II. Co se týče diskriminace a aktivit k zvýšení povědomí respektive k zajištění účinného uplatňování antidiskriminačních norem, je zapotřebí zmínit aktivitu neziskového sektoru částečně podporovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. Na poli diskriminace (v zaměstnávání, rasové, genderové, sexuální orientace, zdravotně postižených a diskriminace cizinců) je aktivní občanské sdružení Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva. Poradna také realizuje internetový informační projekt ve spolupráci s občanským sdružením Interaktiv.²⁵ Občanské sdružení IQ Roma servis působí v Brně, Břeclavi a dalších městech a obcích Jihomoravského kraje. Poskytuje bezplatné sociálně právní poradenství a vzdělávací a volnočasové služby osobám

²⁵ www.diskriminace.cz

ohroženým sociálním vyloučením, především romského původu, a na základě mapování a analýz jejich potřeb a zdrojů realizuje informační a koncepční činnost. V rámci IQ Roma servis vzniklo Antidiskriminační centrum. Toto centrum se snaží čelit předsudkům ve společnosti, diskriminačnímu přístupu k Romům a paušalizacím hlavně prostřednictvím šíření informací o problematice diskriminace, dále organizováním výstav, pořádáním veřejných prezentací opatření zajišťujících rovné zacházení.

Veřejný ochránce práv podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv pravidelně informuje o své činnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR.

Podle zákona č. 349/1999 Sb. o veřejném ochránci práv,²⁶ ochránce po návštěvě zařízení nebo po souvisejících návštěvách více zařízení vypracuje zprávu o svých zjištěních. Součástí této zprávy mohou být doporučení nebo návrhy opatření k nápravě. Úřad je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit ochránci, jaká opatření k nápravě provedl. Jestliže úřad povinnost nesplní, nebo jsou-li opatření k nápravě podle názoru ochránce nedostatečná, ochránce

- a) vyrozumí nadřízený úřad a není-li takového úřadu, vládu,
- b) může o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jména a příjmení osob oprávněných jednat jménem úřadu.

Nedostatečná kooperace státních orgánů je v rozporu s právním řádem ČR. Obecně platí že „všechny státní orgány a osoby vykonávající veřejnou správu jsou v mezích své působnosti povinny poskytovat ochránci při šetření pomoc, kterou si vyžádá“.²⁷

Veřejný ochránce práv konstatuje, že otázka uspokojování potřeb bydlení členů romských komunit zůstává stále aktuálním tématem podnětů jemu adresovaných. Na ochránce se stále častěji obracují lidé, kteří se nacházejí v obtížné sociální situaci a žádají o pomoc při zajištění bydlení. S těmito podněty souvisí podání, která kriticky poukazují na rozšiřování „sociálně vyloučených lokalit“, do nichž jsou sociálně slabé rodiny sestěhovávány (a to obvykle do staveb, které jsou stavebně-technicky nevyhovující). Ochránce se za dobu své činnosti zabýval takovými případy opakovaně a věnoval se zde zejména prošetření postupu obecních úřadů při poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi, výkonu sociálně-právní ochrany dětí, postupu stavebních úřadů při posuzování stavebně-technického stavu budov, postupem orgánů ochrany veřejného zdraví a úřadů práce.²⁸ Dále k obvinění ze sterilizace romských žen bez jejich předchozího svobodného a informovaného souhlasu (viz oddíl II).

Údaje o postavení národnostních menšin jsou každoročně zpracovávány sekretariátem Rady ve Zprávě o situaci národnostních menšin.²⁹ Zpráva vychází z podkladů zainteresovaných ministerstev, orgánů místní i regionální samosprávy a zástupců národnostních menšin v Radě.

Struktura Zprávy vyjadřuje, politiku vůči národnostním menšinám na centrální úrovni, včetně přístupu k poskytování dotací, popis situace na místní a regionální úrovni a reflexi samotných menšin. Případy diskriminace jsou registrovány buďto jednotlivými ministerstvy nebo se jim věnuje Zpráva o stavu lidských práv.³⁰ Jelikož je příslušnost k národnostní menšině určována na základě subjektivního kritéria (přihlášení se k národnostní menšině) a v úředním styku není nijak zjišťována, neexistuje statistika případů diskriminace postavena na tomto kritériu.

²⁶ <http://www.ochrance.cz/ombudsman/zakon.php>

²⁷ §16 zákona č. 349/1999 Sb. o veřejném ochránci práv

²⁸ viz Zpráva o situaci národnostních menšin za rok 2007

²⁹ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=125>

³⁰ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=302>

- Uplatňování zásad rovného zacházení a zákazu diskriminace vůči Romům

K Agentuře k předcházení sociálnímu vyloučení - viz oddíl II. Domníváme se, že její důležitost není úřady zpochybňována, dosud ale chyběla patřičná politická vůle.

Sektorová opatření vedoucí ke zlepšení postavení Romů a rovněž tak otázka zaměstnanosti patří především do kompetence Rady vlády ČR pro romské záležitosti. Jejimi členy jsou i zástupci romské menšiny.

Výzkum romštiny a etnolektů češtiny s romskými specifiky byl vládou uložen ministryni školství, mládeže a tělovýchovy v návaznosti na hodnocení situace romské národnostní menšiny ve Zprávě za rok 2006.³¹ Jako projekt *Příprava a pilotní ověření metod sociolingvistického výzkumu situace romštiny na území ČR* byl zahrnut do dotačního programu resortu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy. Projekt předložila Universita Karlova v Praze, Filosofická fakulta (Ústav jižní a centrální Asie a seminář romistiky) jako dvouletý (2007-2008). Předběžné poznatky výzkumu za rok 2007 jsou publikovány ve Zprávě o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2007.

V opatřeních vedoucích k prosazování rovnosti příslušníků romské komunity je za základní kritérium považována nepříznivá situace, nikoliv etnická příslušnost.

Dlouhodobě nezaměstnaní Romové čelí vyloučení a znevýhodněním na pracovním trhu především z důvodu nedostatečných odborných dovedností a malé poptávce po lidech s nízkou kvalifikací. Tato tendence se pak projevuje ve zvýšené míře v krajích, které procházejí ekonomickou restrukturalizací, kde je stále relativně vysoká nezaměstnanost a současně vysoký podíl lidí s nízkou kvalifikací, jako je Ústecký nebo Moravskoslezský kraj.

Nízké vzdělání znamená nízkou šanci uplatnit se na pracovním trhu, nedostatek odborné zkušenosti posléze vede k dlouhodobé nezaměstnanosti, která je často doprovázená závislostí na sociálních dávkách a v mnoha případech i značným osobním zadlužením, přičemž oba tyto jevy podstatně snižují další motivaci hledat si zaměstnání. V zásadě jde o začarovaný kruh vyloučení z pracovního trhu z něhož je velmi obtížné se vymanit.

Vláda ČR společně se *Světovou bankou* vypracovala studii *Česká republika: Šance na zlepšení zaměstnanosti Romů*, jejímž předmětem byla podrobná analýza překážek zaměstnávání Romů v České republice a vytvoření cílené strategie podpory zaměstnanosti zaměřené na tuto skupinu.

Cílem studie, na které spolupracovalo také Ministerstvo práce a sociálních věcí, bylo především přezkoumat stávající politiku systému sociální ochrany a zaměstnanosti v České republice, a to zejména programy zaměřené na aktivní politiku zaměstnanosti a jejich efektivitu z hlediska práce s dlouhodobě nezaměstnanými Romy.

Mezinárodní zkušenost ukazuje, že účinným řešením je aktivační politika, která rozšiřuje odpovědnosti jednak každého individuálního uchazeče o zaměstnání při hledání zaměstnání, ale i úřadu práce, který má za úkol rozvinout nový přístup při práci s dlouhodobě nezaměstnanými uchazeči. Vláda zvýšila motivaci k hledání zaměstnání zákonem o životním a existenčním minimu, který umožňuje pasivním uchazečům o práci snížit sociální dávky. Další výzvou bude, v souvislosti s novelou zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., která zavádí povinnost uzavřít se všemi uchazeči o zaměstnání nezaměstnanými déle než 5 měsíců tzv. Individuální akční plán, posílit schopnost úřadů práce intenzivněji se věnovat a efektivněji pomáhat při nalezení zaměstnání znevýhodněným uchazečům o práci, mezi něž patří též Romové.

---

³¹ Bod II. 1. Usnesení vlády ze dne 11. června 2007 č. 637

V programovacím období 2007-2013 je oblast podpory 3.2 *Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit* operačního programu *Lidské zdroje a zaměstnanost* zaměřena na integraci příslušníků romské komunity do společnosti a jejich návrat na trh práce. V rámci oblasti této podpory jsou vyhlašovány výzvy zaměřené především na podporu vzdělání zadavatelů, poskytovatelů, uživatelů služeb, na podporu sociálních služeb a dalších nástrojů působících ve prospěch sociálního začleňování příslušníků sociálně vyloučených romských komunit/lokalit a dále na podporu procesů poskytování sociálních služeb a rozvoje partnerství.

Článek 5

o Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin

Z iniciativy místních orgánů v minulém cyklu třeba zmínit vznik Domu národnostních menšin. Dům národnostních menšin je zařízením hl. města Prahy a byl otevřen 21. června 2007. Zastoupení zde mají bulharská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská a ukrajinská menšina. K dispozici mají multifunkční společenský sál, knihovnu a jednací místnosti. Podle statutu hlavním posláním Domu je:

- Koordinace a soustředění činností organizací národnostních menšin na území hl. m. Prahy
- Napomáhání porozumění mezi národnostmi a překonávání předsudků
- Zaměření na činnost dětí a mládeže národnostních menšin
- Přiblížení národnostních menšin pražským dětem a mládeži; dalších volnočasových školských a kulturních zařízení obecně pražské veřejnosti
- Komunikace a spolupráce s mezi národnostními menšinami
- Komunikace a spolupráce mezi národnostními menšinami a majoritní společností
- Spolupráce s ostatními organizacemi multikulturního zaměření
- Pořádání výstav, koncertů, recitace, čtení, promítání filmů, divadelní představení
- Pořádání konferencí a seminářů s multikulturní i jinou tematikou

Více v komentáři k čl. 9.

Řada obcí i měst již má své komunitní plány a některé do nich zapracovaly také otázky spojené s národnostními menšinami. Vzhledem k reálným problémům je logicky věnována velká pozornost sociální oblasti, zejména otázkám bydlení romské populace. Ani zde však nejde primárně o etnický problém a neměl by pouze v této kategorii vystupovat. V rámci národnostně menšinové agendy tak může docházet k nekompetentnímu suplování úkolů v působnosti sociálních odborů.

Dialog se zástupci slovenské menšiny není ze strany státních orgánů nijak limitován. Důvodem odmítnutí některých projektů slovenské menšiny byla v minulosti jejich nedostatečná kvalita či transparentnost. Jinak jsou dotační programy Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy nebo Ministerstva kultury přístupné stejnou mírou pro všechny menšiny (viz příloha).

o Integrace Romů a potvrzení jejich svébytnosti

V usneseních vlády ke Zprávě o situaci národnostních menšin jsou lokální a regionální samosprávy vyzývány k tomu, aby pokračovaly ve svém úsilí o podporu uchování a rozvoje romské svébytnosti a spolupracovaly s Romy při výběru opatření nejlépe odpovídajících jejich skutečným potřebám a snažily se začlenit tato opatření do celkové integrační strategie vlády (více viz oddíl II). Kromě Dotačního programu podpory kulturních aktivit národnostních menšin

Ministerstvo kultury administruje zvláštní Dotační program podpory integrace příslušníků romské komunity, v němž se uplatňují romské a pro-romské nestátní neziskové organizace.

Článek 6

o Tolerance a dialog mezi kulturami

Pracovní skupina Rady pro národnostně menšinové vysílání připravila podkladové materiály pro seminář Rady České televize k problematice menšinového vysílání, který se uskutečnil dne 15. února 2006. S podněty na jednání vystoupili členové pracovní skupiny. Mimo jiného byl zdůrazněn požadavek na přijetí národnostně menšinové koncepce ČT, s důrazem na vysílání v jazycích národnostních menšin, jak je proklamováno v zákoně o České televizi. Semináře se zúčastnili zástupci téměř všech národnostních menšin v Radě. Akce byla kladně hodnocena jak ze strany vedení ČT, tak i ze strany zástupců národnostních menšin.

Podle reflexe samotných představitelů německé menšiny je spolupráce státních orgánů s německými menšinovými organizacemi dobrá, rovněž stoupá počet Výborů v obcích s německou menšinou (v současné době 9 obcí) stejně tak aktivita Výborů již ustanovených. V místech, kde jsou Výbory, jsou zapojeni i občané německé národnosti. V regionech většina svazů a sdružení spolupracuje s místními samosprávami (na přeshraniční spolupráci s krajany, opravách památek, údržbě hrobů atd.). Německá menšina má zástupce ve Výborech Karlovarského a Ústeckého kraje. Na místní úrovni pak organizace spolupracují s orgány samosprávy, nebo jsou zvány na akce (např. v Chomutově, Kovářské, Kraslici, Skalné, Varnsdorfu, Ústí nad Labem a Vratislavicích). Jedná se zejména o kulturní a společenské akce v rámci různých programů spolupráce s německými městy nebo oblastmi, akce pořádané muzei nebo školami. V Ústí nad Labem funguje dobře spolupráce s *Muzeem města Ústí nad Labem* (včetně přidružené organizace *Collegium bohemicum*, o.p.s.) a *Univerzitou J.E. Purkyně*. V řadě míst jsou poskytovány finanční dotace (ve výši několika tisíc korun) nebo jsou prostory pro akce poskytovány bezplatně. V poslední době se příznivě projevuje zahájení činnosti DNM, kde německá menšina získala mj. základnu pro komunikaci, ale i možnost setkávání funkcionářů a členů.

o Boj proti diskriminaci, nepřátelství či násilí z národnostních či rasových důvodů

Jak bylo již zmíněno, jelikož je příslušnost k národnostní menšině určována na základě subjektivního kritéria (přihlášení se k národnostní menšině) a v úředním styku není nijak zjišťována, neexistuje formální statistika případů diskriminace postavená na tomto kritériu.

Článek 9

o Přístup příslušníků národnostních menšin do sdělovacích prostředků

Právo rozšiřování a přijímání informací v mateřském jazyce uplatňují příslušníci národnostních menšin bez omezení podle zákona o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku. Organizace národnostních menšin vydávají množství neperiodických i periodických tiskovin ve svých menšinových jazycích. Především vlastní periodický tisk je jednou z priorit v aktivitách národnostních menšin. Tato činnost je také významně podporována Ministerstvem kultury formou poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci dotačního programu zaměřeného na rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin. V rámci tohoto programu je rozdělována částka 30 000 000 Kč (viz příloha).

<i>periodický tisk menšin</i>	2004	2005	2006	2007	2008
bulharská periodika	140 000	600 000	860 000	880 000	1 180 000
chorvatské periodikum ³²	-	-	-	-	-
maďarské periodikum	1 150 000	997 000	700 000	1 000 000	1 000 000
německá periodika	4 017 500	3 830 000	3 450 000	2 193 000	1 915 000
polská periodika	7 420 000	6 924 000	6 937 000	7 610 000	7 958 000
romská periodika	6 409 000	6 412 000	5 852 000	4 765 000	4 330 000
rusínské periodikum	70 000	113 000	90 000	87 750	86 000
ruská periodika	1 000 000	1 350 000	1 200 000	1 200 000	2 520 000
řecké periodikum	400 000	400 000	380 000	314 000	339 000
slovenská periodika	8 000 000	7 220 000	7 675 000	6 134 500	7 075 000
srbské periodikum	-	300 000	510 000	815 000	875 000
ukrajinská periodika	850 000	1 054 000	1 350 000	2 371 000	2 256 000
periodika židovské komunity	300 000	300 000	465 000	465 000	466 000
multikulturní projekty	243 500	500 000	800 000	150 000	0
celkem	30 000 000	30 000 000	30 269 000	27 985 250	30 000 000

Konkrétně jde o periodika

- bulharské menšiny
dvouměsíčník *Roden glas* (v roce 2007 vyšlo 5 čísel), časopis *Balgari* vychází od roku 2006 v počtu 5 čísel za rok.

- maďarské menšiny
čtvrtletník *Prágai Tükör*, od roku 2005 vychází 5 čísel v roce

- německé menšiny
čtrnáctideníky *Landes Zeitung*, *Prager Volkzeitung* do roku 2006, kdy zanikl.
měsíčníky *Kleiner Brünnner Gassenbote* (v letech 2004 a 2005) a *Eghaländ Bladl* od roku 2007.

- polské národnostní menšiny:
denní tisk (3dny v týdnu) *Glos Ludu – Gazeta Polaków w Republice Czeskiej*,
čtrnáctideník *Nasza Gazetka*
měsíčníky *Zwrot* a *Kurier Praski* (KP byl podporován do roku 2004, v roce 2005 přestal vycházet)
V roce 2004 bylo podpořeno *Vysílání v polském jazyce*, které realizuje ČT, studio Ostrava.

- romské národnostní menšiny
čtrnáctideník *Romano hangos*, který se nepravidelně měnil na měsíčník
měsíčníky *Kereka* a *Romano vodi*
internetové rádio *Rota* (bylo podporováno v letech 2004 – 2006)
almanach *Romano džaniben*, který vychází 2x v roce (od roku 2005),
v roce 2005 bylo podpořeno vydání jednoho čísla dříve podporovaného měsíčníku *Amaro gendalos*.

- rusínské menšiny
čtvrtletník *Podkarpatská Rus*

- ruské menšiny
dvouměsíčník *Ruské slovo*, který od roku 2008 vychází jako měsíčník, jeho pravidelná příloha *Slovo detjam* je podporována z prostředků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a není proto zahrnuta do přehledu.

³² Chorvatská menšina nepodala nikdy projekt v tomto dotačním programu.

od roku 2008 další samostatný časopis *Afiša*, stejně tak jako časopis *Artek*.

- řecké menšiny
dvouměsíčník *Kalimera*

- slovenské menšiny
měsíčníky *Korene*, *Slovenské dotyky*, *Listy*
čtvrtletník *Zrkadlenie* (v roce 2004 vyšla jen 2 čísla)
v roce 2005 bylo podpořeno vysílání *Slovenského internetového rádia*.

- srbské menšiny
dvouměsíčník *Srbské slovo*, od roku 2005

- ukrajinské menšiny
dvouměsíčník *Porohy*, od roku 2005 je podporován i časopis *Ukrajinský žurnál* – v roce 2005 vyšla 4 čísla a od roku 2006 vychází jako měsíčník.

- židovské komunity
měsíčník *Maskil*

- multikulturní projekty
v roce 2004, 2005 a 2006 to byl projekt *Babylon (magazín)* realizovaný regionálním studiem ČT Ostrava,
v roce 2006 rozhlasové vysílání rádia Student, projekt XENY
v roce 2007 příloha časopisu A2 – Kulturní týdeník.

o Česká televize

Česká televize (dále jen „ČT“) jako televize veřejné služby ze zákona vytváří a vysílá pořady pro všechny skupiny obyvatel České republiky se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví. Cílem ČT je, aby tyto pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů a napomáhaly posílit vzájemné porozumění a toleranci, podporovaly soudržnost pluralitní společnosti a rozvíjely kulturní identitu obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin.

Vysílání týkající se tematicky menšin zahrnuje obecně dva typy. Jeden je určen adresně menšinám, druhý směřuje k širší obci diváků, kteří se o problematiku minorit více či méně zajímají.

Do následující tabulky s přehledem počtu a hodin pořadů s touto tematikou od roku 2004 do roku 2008 jsou zahrnuty veškeré pořady zabývající se otázkami národnostními a etnickými, ať už jsou této minoritě věnovány prvoplánově, nebo doplňkově:

vysílací rok	počet příspěvků			stopáž odvysílaná [hod.]		
	ČT1	ČT2	Celkem	ČT1	ČT2	Celkem
2004	165	280	445	56,1	107,9	164,1
2005	170	581	751	102,5	227,7	330,2
2006	126	326	452	64,1	144,9	209,0
2007	150	526	676	104,3	167,5	271,8
2008	119	488	607	65,2	178,6	243,8

V roce 2004 tvořily naprostou většinu pořadů zahrnutých do tabulky cykly *Babylon*, *Cizinci u nás*, *Děti okamžiku* a *Velký vůz*, včetně některých dílů cyklu *LeGaTo*. Odvysílány byly i dramatické žánry s touto tematikou: především večerníček *Mire Bala Kale Hin - Romské*

pohádky, rodinný seriál ze současnosti *Josef a Ly* o přátelství českých a vietnamských dětí a také několik dílů seriálu *Nemocnice na kraji města po dvaceti letech*. Rovněž se vysílaly pořady seznamující naše diváky se životem různých národů (nejen) v Evropě - *Doma chutná nejlépe* či *Příběhy z jižních moří*. Výčet doplňují samostatné pořady hudební, dokumentární i hrané – *A vy jste kdo*, *Khamoro 2004*, *Malý indián ve městě*, *Ó ty černý ptáčku*, *Před bouří*, *Příběhy moravských Židů*, *Ptáci*, *Sousedé na útěku*, *Takové normální manželství*, *To jsou těžké vzpomínky*, *Uprostřed nekonečna* a *Vzpomínky, které neshořely*.

V roce 2005 se pokračovalo ve vysílání cyklu *Babylon* a *Děti okamžiku*, začal se vysílat nový cyklus *Kosmopolis* a pořad *Pod pokličkou*, seznamující diváky s kuchyněmi národnostních menšin u nás. Národnostními otázkami v celoevropském a celosvětovém měřítku se zabývaly cykly *City folk*, *Evropa dnes*, *Evropské hudební kořeny*, *Děti z Afriky* a *Kubánská dobrodružství*. Z ostatních cyklů lze jmenovat některé jejich jednotlivé díly: *Češi a Němci v Evropě? To jsem zvědav* a *Do Švýcarska máme hodně daleko* z cyklu *Čaj pro třetího*, *Folklorika - Lavutara aneb současná romská muzika*, a dále některé pořady z cyklů *Intolerance*, *Ještě jsem tady*, *Krásný ztráty*, *LeGaTo*, *Na plovárně*, *Náš venkov*, *Reportéři ČT*, *Starty*, *Ta naše povaha česká*, *Uvolněte se, prosím*, či *Ztracená duše národa*. Ze samostatných pořadů se národnostních a etnických otázek dotkly např. *Chaled*, *Givat chaim ichud*, *Iguo-Igua*, *Dohola*, *100% bílý*, *Sen romského chlapce*, *Šamilova svatá válka*, *Zpráva o putování studentů Petra a Jakuba* a také *Khamoro 2005*.

V roce 2006 pokračovalo vysílání jak již tradičních cyklů *Babylon* a *Kosmopolis*, tak i několika nových: *Romské kmeny*, *Děti v Čechách* a *Setkávání*. Také některé pořady z cyklu *13. komnata* se zabývaly otázkami národnostními či etnickými, např. *Nádherný smutek – rumunští Češi*, jeden z cyklu *Večerů na téma* se jmenoval *...kdo je jinej?*, evropanství podporovaly cykly *Evropské hudební kořeny* či *Euroturistika*. Z necyklických pořadů odvysílala ČT *Khamoro 2006* a dále např. *Černé bojovníky*, *Deník Oty Wolfa*, *Gipsy Celebration 2005*, *Iné svety* nebo *Mostar-most křesťanů a muslimů*.

V roce 2007 pokračovala výroba a vysílání cyklů *Babylon*, *City Folk*, *Děti okamžiku*, *Evropské hudební kořeny* a *Kosmopolis*; z jiných cyklů se národnostním a etnickým otázkám věnovaly jen některé z dílů, příp. v nich byl dán prostor příslušníkům těchto menšin – od *13. komnaty* přes *Banánové rybičky* či *Člověk v tísní* až po *Krásný ztráty*. Také nový seriál ČT *Hraběnky* zobrazil různé aspekty odlišných národnostních mentalit při budování partnerských vztahů. Z množství samostatných pořadů lze uvést *Khamoro 2007*, *Má země Sion*, *Miluj bližného svojho*, *My zděs* nebo *Shillerové, lékaři z Vlašimi*.

V roce 2008 byly vysílány další díly cyklu *Babylon*, *City Folk* a *City Folk Best of*, *Děti okamžiku* a *Děti v Čechách*, *Doma chutná nejlépe*, *Evropské hudební kořeny* a *Kosmopolis*. Televizní studio ČT Ostrava začalo vysílat nový dvacetiminutový cyklus *Známe se?*. Z ostatních cyklů se národnostními a etnickými otázkami v některých dílech zabýval nový diskusní pořad *Máte slovo* – např. *O Romech s Romy* či *Soužití Romů a neromské většiny*, dále některé pořady z cyklu *Na plovárně*, *Pošta pro tebe*, *13. komnata*, *Rodinné křížovatky* nebo odlehčenou formou *Všechnopárty* a *Uvolněte se, prosím*. Z jednotlivých pořadů se národnostních menšin týkaly např. *Die Siedler am Arsch der Welt*, *Do země (ne)zaslíbené*, *Hrají a zpívají Gondolánové*, *Jdi, žij a někým se staň*, *Vykořenění a přesazení* nebo *Khamoro 2008*.

Z hlediska žánrů a vysílacího jazyka pak vysílání ČT věnované národnostním menšinám obsahuje celou škálu pořadů sahajících od dokumentů přes vzdělávací pořady, zpravodajství a publicistiku až po hranou tvorbu, jak ukazují následující přehledy za jednotlivé roky:

žánr									
2004	dokumentární	dramatický	hudební	náboženský	publicistický	vzdělávací	zábavný	zpravodajský	celkem
anglický	30,8	99,5	47,7				1,2	337,4	516,5
arabský								1	1,0
čínský		3							3,0
finský					1,7				1,7
francouzský	1,1	10,1	3,8						15,0
nizozemský					0,9				0,9
italský		13,2	1,5						14,7
japonský		1,4							1,4
maďarský		12			0,4				12,4
německý	5,6	3,9	5,1		1,9				16,5
norský					1,4				1,4
polský		3,7							3,7
portugalský					1,9				1,9
rumunský					1,2				1,2
ruský	2,9		3,2						6,2
slovenský	2,1	21,1				13,8	2,1	109,6	148,7
španělský		6,3							6,3
srbský/chorvatský		9,3			1,8				11,1
švédský		7,2			1,8				9,0
ukrajinský	0,7								0,7
vietnamský		3,6							3,6
celkem	43,2	194,3	61,3	0	13	13,8	3,3	448	776,9

žánr									
2006	dokumentární	dramatický	hudební	náboženský	publicistický	vzdělávací	zábavný	zpravodajský	celkem
anglický	88,2	154,6	76,1				12	394,4	725,4
arabský	2								2,0
dánský		1,8							1,8
finský		1,5							1,5
francouzský	8,4	22,5	36,6						67,4
hebrejský		2							2,0
italský	5,5	41,7	3,6						50,8
japonský	0,9								0,9
kombinace	7,2								7,2
maďarský		9,7							9,7
německý	6,6	9,8	38,2						54,5
norský	3,4								3,4
polský	0,5	2							2,4
portugalský		1,5							1,5
ruský	2,5	2,4	3,2						8,1
slovinský		1,8							1,8
slovenský	5,6	6,7			4,8		4,1	128,4	149,6
španělský		8,3							8,3
srbský/chorvatský		8,9							8,9
švédský		1,5							1,5
celkem	131	276,7	158	0	4,8	0	16	522,8	1109

žánr									
2007	dokumentární	dramatický	hudební	náboženský	publicistický	vzdělávací	zábavný	zpravodajský	celkem
anglický	97,1	166	84,1		1,3		29	28,2	406,1
čínský	1	5,9							6,9
estonský	0,9								0,9
finský	0,9	1,7			1,4				4,0
francouzský	18,6	59,5	26,8						104,9
nizozemský					1,4				1,4
italský	5,6	15,1	2,8						23,5

japonský	2,7	7,1							9,8
kombinace	2,8	4,7			0,9				8,4
korejský		1,5							1,5
litevský	0,9								0,9
lotyšský	0,9								0,9
maďarský	2,2	1,6							3,8
německý	3	1,7	9,7						14,5
polský	2,7	3,2							5,8
portugalský	0,9	5,1			1,4				7,4
řecký	0,9								0,9
ruský	1,7	19,7							21,4
slovinský	1,8	1,4			0,5				3,6
slovenský	6,4	6,9	2,9	1,8	4,9		18	128,3	169,1
španělský	6,5	6,6			0,9				14,0
srbský/chorvatský	7	1,6			1,4				10,0
švédský	0,5	2,8			1,4				4,6
celkem	165	312,1	126	1,8	16	0	47	156,5	824,3

žánr									
2008	dokumentární	dramatický	hudební	náboženský	publicistický	vzdělávací	zábavný	zpravodajský	celkem
anglický	84,4	221,3	114				11		430,5
čínský		4,7							4,7
dánský	1,8	3,3							5,1
finský	0,9								0,9
francouzský	21,8	55,6	5,6						83,1
gruzínský		1,6							1,6
hebrejský		2							2
holandský	5,3								5,3
indické jazyky							1,4		1,4
italský	7,6	27,7	3,4						38,7
japonský	0,7	13,9							14,6
maďarský	0,9	6,1					0,7		7,8
německý	10,8	9,5	7,1				0,7		28,2
norský	1,8								1,8
polský	1,6	10,4						10,5	22,5
portugalský	3,7								3,7
řecký					0,9				0,9
rumunský	0,8								0,8
ruský	1,9	3,5					8,5		13,9
slovinský	0,9	1,4							2,3
slovenský	5,4	12,6	1,4	1,6	6		21	128,1	176,2
španělský	5,8	16,7							22,5
srbský/chorvatský	0,5	2,5			0,9				3,8
švédský	2,8	5,2							8
vlámský							0,7		0,7
celkem	159,4	398,0	131,8	1,6	7,8	0,0	43,7	138,6	881,0

Uvedené vysílací jazyky se s výjimkou polštiny (pořad *Známe se?*) neobjevovaly v pořadech *adresně* určených národnostním a etnickým menšinám. Pořady *City Folk* a *City Folk Best of* představují pořady o životě menšin ve velkých evropských městech a vysílací jazyk je vždy jiný. Stejně jako ostatní pořady s původním jazykovým zněním je pak ČT opatřuje titulky v obraze.

Objem pořadů určených národnostním a etnickým menšinám je v nabídce ČT trvalou součástí programové nabídky. Jeho velikost je od roku 2005 relativně stabilní a osciluje od podílu necelého 1 % (0,93 % v roce 2004) po 1,9 % v r. 2005, 1,2 % v r. 2006, 1,6 % v r. 2007 po 1,4 % v roce 2008.

o Český rozhlas

Rozvíjet kulturní identitu může Český rozhlas dvěma směry: buď tím, že připomene významné kulturní hodnoty vzniklé v minulosti nebo vznikající v přítomnosti, jimiž se čeští tvůrcové záslužně zapsali do kontextu světové kultury a s nimiž zůstane trvale spjata povědomí české totožnosti, nebo že se aktivně zaslouží o vznik hodnot zcela nových. Je rovněž v silách, a tedy i v povinnostech Českého rozhlasu kultivovat toto povědomí poukazem jednak na hodnoty kultury světové, jednak na sám celek světa, k němuž náležíme a jehož součástí tvoříme. To znamená překonávat kulturní partikularismus a separatismus a v širší souvislosti jakýkoli zbytek nacionalismu na jedné straně, na druhé straně důrazem na hodnoty překonávat nebezpečí plynoucí z vlivu povrchní a komerčně bezpříznakové produkce světového uměleckého průmyslu.

Pečlivý zřetel k tomu, aby kulturní identita a její upevňování a prohlubování nebyla zaměňována s nacionalisticky podcenivým vztahem ke kultuře sousedů, ostatních národů a národnostních nebo etnických menšin, je rubem aktivního přístupu k těmto kulturám. Český rozhlas jako celek netrpí a nikdy po listopadu 1989 netrpěl sklonem k nacionalistickým resentimentům v oblasti kultury. Na jeho vlnách bylo místo pro hodnoty jak kultury německé a ruské, tak slovenské, polské, maďarské, nemluvě o tradiční soustředěné pozornosti vůči kultuře francouzské, anglické a americké. Ani tak jazykově odlišná kultura jako finská nepřichází v Českém rozhlasu zkrátka. Smysl pro hodnoty slovanských kultur se rovněž z Českého rozhlasu nevytratil. Zásluhou českých sinologů, japanistů, arabistů nebo specialistů na africké a asijské jazyky dostává posluchač Českého rozhlasu 3 - Vltava občasně informace a ukázky zaměřené k těmto geograficky odlehilým kulturám, takže v našem kontextu nepůsobí jako kuriozita, nýbrž jako objekt ústrojného zájmu. Široký záběr má po této stránce zejména hudební složka vysílání Českého rozhlasu 3 - Vltava, kde se objevují systematicky zařazované pořady věnované etnické hudbě.

Samostatnou kapitolu tvoří pořady věnované přímo národnostním a etnickým menšinám. Na vlnách Českého rozhlasu znějí ve vytčených termínech pořady zasvěcené životu a kultuře Romů. Jejich jediným problémem je zatím nevelká posluchačská obec. Tento problém však souvisí s širšími obtížemi, které u Romů trvají při uplatňování rovných příležitostí zaručených zákonem.

V roce 2004 odvysílal Český rozhlas (dále jen „ČRo“) 90 060 minut pořadů pro národnostní menšiny či o nich, z toho 14 820 minut na celoplošných a 75 240 v regionálních studiích.

- ČRo 1 – Radiožurnál - celkem 416 pořadů o celkové délce 101 hodin (např. *O Roma vakeren*).
- ČRo 2 – Praha - celkem 371 pořadů o celkové délce 93 hodin (např. *Host do domu - sociální poradna*).
- ČRo 3 – Vltava - jsou zastoupeny všechny národní kultury (zejména romská v pořadu *Etnická hudba*, německá v řadě hudebních pořadů, polská literatura, každoroční *Týden slovenské kultury* (často v originálním jazyce) apod.
- Český rozhlas Brno - celkem 428 pořadů o celkové délce 214 hodin (např. *Vysílání pro menšiny*).
- Český rozhlas České Budějovice - celkem 260 pořadů o celkové délce 78 - hodin (vysílání pro menšiny slovenské, romské, německé).
- Český rozhlas Hradec Králové - celkem 250 pořadů o celkové délce 63 hodin (např. *Radio slucham – polský magazín*).
- Český rozhlas Olomouc - celkem 299 pořadů o celkové délce 299 hodin (např. *Či só hode*).
- Český rozhlas Ostrava - celkem 520 pořadů o celkové délce 222 hodin (např. *Kwadrans - polské aktuality*).
- Český rozhlas Pardubice - celkem 208 pořadů o celkové délce 52 hodin (dlouhodobě se věnuje menšinám z Asie).
- Český rozhlas Plzeň - celkem 250 pořadů o celkové délce 130 hodin (slovenské, romské, německé menšiny).

- Český rozhlas Regina a Region, Středočeský kraj - celkem 489 pořadů o celkové délce 120 hodin (např. *My a oni – o uprchlících žijících v ČR*).
- Český rozhlas Sever - celkem 268 pořadů o celkové délce 76 hodin (např. *Sousedé – česko německý týdeník*).
- ČRo 6 - celkem 106 pořadů o celkové délce 53 hodin (např. *Cizinci v Česku*).

V roce 2005 odvysílal ČRo 119 820 minut pořadů pro národnostní menšiny či o těchto menšinách, z toho 30 720 na celoplošných a speciálních a 89 100 v regionálních studiích.

- Vysílání pro slovenskou menšinu – 156 pořadů, 100 vyrobených hodin ve slovenském jazyce; ČRo 1 Radiožurnál a regionální stanice (např. *Stretnutie*)
- Vysílání pro romskou menšinu – 156 pořadů, 100 hodin, z toho 50 v romštině; ČRo 1 Radiožurnál a regionální stanice (*O Roma vakeren*).
- Vysílání pro polskou menšinu – 312 pořadů, 130 hodin; ČRo Ostrava (*Kwadrans*).
- Vysílání pro německou menšinu – 104 pořadů, 26 hodin; ČRo Plzeň, ČRo Budějovice
- Vysílání pro ukrajinskou menšinu – 52 pořadů, 4:30 hodin (zpravodajství -v ukrajinštině)
- Vysílání pro anglickou menšinu – 208 pořadů, 52 hodin v angličtině; ČRo Regina, Radio Prague Calling.

V roce 2006 odvysílal ČRo celkem 148 440 minut pořadů se zřetelem na etnický nebo náboženský původ a národní totožnost, z toho 50 760 v celoplošných a speciálních stanicích a 97 680 minut v regionálních studiích.

Specializované pořady pro menšiny připravovalo v roce 2006 7 interních a 19 externích redaktorů, z toho příslušníků menšin 7 interních a 14 externích, což je v souhrnu 80,8 %. Podíl vysílání v mateřském jazyku menšin na celkovém množství odvysílaných hodin je 12 390 minut, což je 50 %.

V roce 2007

- ČRo 1 – radiožurnál - celkem 468 pořadů, 146 hodin (*Stretnutie, Roma vakeren*)
- ČRo 2 – Praha - 150 pořadů, 95 hodin (projekt tzv. Evropských příběhů)
- ČRo 6 - 104 pořady, 35 hodin (*Zaostřeno na lidská práva, Zaostřeno na cizince*)
- ČRo Leonardo - 355 pořadů, 617 hodin (představování pestrosti lidských kultur v celosvětovém měřítku)
- ČRo Online (romské čtyřjazyčné internetové stránky)
- Český rozhlas Brno - 425 pořadů, 210 hodin (*Spolu – měsíčník pro německou menšinu*)
- Český rozhlas Budějovice - 260 pořadů, 78 hodin (*Romano drom*)
- Český rozhlas Hradec králové - 250 pořadů, 63 hodin (*Radio slucham – magazín nejen pro polskou menšinu*)
- Český rozhlas Olomouc - 1 170 pořadů, 556 hodin (*Sme tu*)
- Český rozhlas Ostrava - 542 pořadů, 222 hodin (*Polská půlhodinka – nedělní pásmo*)
- Český rozhlas Pardubice - 200 pořadů, 50 hodin (národnostní menšiny z Asie)
- Český rozhlas Plzeň - 312 pořadů, 130 hodin (*Přesahy – česko-německý magazín*)
- Český rozhlas Regina - 519 pořadů, 104 hodiny (*Radio Prague Calling*)
- Český rozhlas 4 – Radio Wave - 104 pořady, 90 hodin (*The selektor – ve spolupráci s British Council, netradiční kurz romštiny; slovenské vysílání*)

Za zmínku stojí též vysílání Českého rozhlasu do zahraničí (ČRo 7), které vysílá v angličtině, češtině, francouzštině, němčině, ruštině a španělštině. Obsahuje též informace o menšinách.

Ve všech výročních zprávách za léta 2004 – 2007 o činnosti ČRo konstatovala Rada ČRo, že Český rozhlas plní povinnost, kterou mu ukládá § 2 odst. 2 písm c) zákona 484/1991 Sb.

Článek 10

o Užívání menšinových jazyků v úředním styku

Vzhledem k historickému kontextu a také po konzultaci s jednotlivými menšinami je přihlášení se občanů ČR k národnostní menšině v celostátním sčítání lidu jediným správními orgány zaznamenávaným aktem z hlediska menšinové politiky. Podle sekretariátu Rady by se nadměrné zjišťování národnostní příslušnosti správními orgány setkalo s negativní reakcí. To však zároveň nebrání místním orgánům, aby se věnovaly menšinové problematice i mimo rámec vymezený zákonem (to znamená i v obcích, kde trvale nežije 10 % obyvatel hlásících se k národnostním menšinám).

o Užívání menšinových jazyků v trestním řízení

Je-li třeba přetlumočit obsah písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu nebo využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14 trestního řádu,³³ přibere se tlumočnick; totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočnicka osobě, s níž se nelze dorozumět jinak než znakovou řečí.

O ustanovení tlumočnicka, o způsobilosti k této funkci a o vyloučení z ní, o právu odepřít provedení tlumočnického úkonu, o slibu a o připomenutí povinností před provedením tlumočnického úkonu, jakož i o náhradě hotových výloh a odměně za tlumočnický úkon platí zvláštní předpisy - zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede Ministerstvo spravedlnosti ČR.

§ 151 trestního řádu stanoví, že mezi náklady řízení, jež nese stát, patří náklady nutné k provedení trestního řízení včetně řízení vykonávacího.

Úplnost a dostatečnost současné právní úpravy byla zhodnocena v rámci přípravy návrhu nového trestního zákoníku a jeho tzv. doprovodného zákona a v návrhu věcného záměru nového trestního řádu (tč. ve stadiu vypořádání připomínkového řízení).

Dostatečný počet kvalifikovaných tlumočnicků z romštiny bude snad do budoucna zabezpečen nabídkou dosavadních absolventů filologického studijního programu romistiky/romštiny. Toto studium zajišťuje Seminář romistiky Ústavu jižní a centrální Asie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde se uskutečňuje v rámci studijního programu *Filologie* bakalářský a navazující magisterský studijní obor Romistika.³⁴ Na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity Brno se uskutečňuje kurs romštiny pro zájemce ze všech studijních oborů (hodinová dotace 0/2 v zimním i letním semestru), na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, katedře speciální pedagogiky se v rámci studijního programu *speciální pedagogika* nabízí výuka romistiky a romského jazyka.

Článek 11

o Jména a příjmení v menšinových jazycích

Podle čl. 11 odst. 1 Rámcové úmluvy má každý příslušník národnostní menšiny právo používat nejen své příjmení (jméno po otci), ale i křestní jména v menšinovém jazyce a má právo na jejich oficiální uznání způsobem určeným jejich právním řádem. Dále podle

³³ „Orgány činné v trestním řízení vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce. Každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá.“ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ <http://www.romistika.eu/>

ustanovení § 7 zákona o právech příslušníků národnostních menšin mají příslušníci národnostních menšin právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem. Zákon zde odkazuje na zákon o matrikách. Matriční úřady tak na základě uvedeného umožňují fyzickým osobám, státním občanům ČR, resp. zákonným zástupcům nezletilého dítěte, kteří jsou jiné než české národnosti a jejichž jméno, popřípadě jména byla v matriční knize zapsána v českém jazyce, užívat na základě prohlášení jejich jméno, popřípadě jména v jazyce národnostní menšiny. Současně musí umožnit fyzickým osobám, státním občanům ČR, kteří jsou jiné než české národnosti a jejichž jméno, popřípadě jména byla v matriční knize zapsána i v jiném než v českém jazyce, užívat na základě prohlášení jejich jméno, popřípadě jména v jazyce národnostní menšiny, ke které se hlásí.

Na rozdíl od užívání příjmení však tento postup nebyl upraven vnitrostátním právním předpisem. Proto do návrhu zákona, kterým se mění některé zákony související s registrovaným partnerstvím a některé další zákony, v části týkající se změny zákona o matrikách, bylo navrženo doplnit ustanovení § 26 odst. 3 tak, že na žádost státního občana ČR, který je příslušníkem národnostní menšiny, jehož jméno, popřípadě jména jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, může být jeho jméno, popřípadě jména uvedena v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Do matriční knihy se vyznačí, že byl vydán matriční doklad s uvedením jména, popřípadě jmen v jazyce národnostní menšiny. Další matriční doklady se vydávají s uvedením jména, popřípadě jmen v této podobě. Zákon o matrikách zde odkazuje na čl. 11 odst. 1 Rámcové úmluvy a § 7 menšinového zákona.

Podle zákona o matrikách, jménu a příjmení (301/2000 Sb.) může občanka polské-německé národnosti mít zapsáno v dokladech své příjmení v mužském tvaru, bez tzv. přechylování, např. Nowak místo Nowaková. Zákon však neřeší situaci příjmení s koncovkou „- ski“, např. Stonawski, jehož mužský tvar polština pro ženu používá jen zcela výjimečně. Muž je tedy Stonawski, žena Stonawska - jako v ČR, jenže s krátkým „a“. Ve zmíněném případě úřady nakonec požadovaly jen prohlášení a nevyžadovaly zahájení řízení o změně příjmení, jak by zákon *sensu stricto* vyžadoval. V podobných případech bude patrně docházet k nesrovnalostem, na druhé straně již učiněná rozhodnutí matrik po konzultacích s Ministerstvem vnitra budou vést k zjednodušení uplatnění práva na jméno a příjmení v jazyku menšiny.

o Dvojjazyčné nápisy a názvy obcí

V současné době Rada pracuje na návrhu novely zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších úprav s cílem usnadnit naplnění práva na dvojjazyčné nápisy v jazyce národnostní menšiny (§ 29/2). Jde o navržení změny příslušného odstavce tak, aby povinnost zřízení dvojjazyčných nápisů nezávisela nutně jen na doporučení Výboru, ale aby ji bylo lze iniciovat i kvalifikovanou žádostí občanského sdružení zastupující zájmy národnostních menšin. Plánovaná úprava by měla výrazně pomoci v případech, kdy se negativní přístup samosprávy vůči dvojjazyčným nápisům odráží do složení a práce Výboru, čímž blokuje naplňování tohoto práva národnostních menšin.

Ačkoliv se zákon o obcích (a analogické zákony o krajích a o hl. m. Praze) opírá při určování práva na dvojjazyčné nápisy o výsledky posledního sčítání lidu, Charta chápe toto právo širě. Charta explicitně chrání jazyky jako objektivní kulturní dědictví a nikoliv jednotlivé občany či skupiny občanů. Bylo by proto logické, aby se právo na dvojjazyčnost neomezovalo na obce s dostatečným podílem příslušníků národnostních menšin v obyvatelstvu. Rozšíření dvojjazyčnosti na další území by proto bylo nanejvýš žádoucí, ale naráží na nezáměr či odpor ze strany místních samospráv.

Článek 12

o Interkulturní rozměr školství

Primárním nástrojem pro oblast vzdělávání jsou Rámcové vzdělávací programy pro základní a střední školy (viz oddíl II.7). V oblasti opatření k posílení interkulturního prvku ve školství za účelem posílení vzájemné znalosti a dialogu mezi majoritou a různými menšinami je třeba též zmínit systémový projekt ESF Střediska integrace menšin (SIM) zahájen v červenci 2006. Tento projekt je pilotním projektem, jehož cílem je ověřit podpůrný systém péče o žáky ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí a přispět ke zlepšení podmínek pro integraci těchto žáků v rámci systému vzdělávání i v rámci společnosti.

Současně se předpokládá zlepšení podmínek pro včasnou péči a kvalitní vzdělávání v návaznosti na specifikaci vzdělávacích potřeb ve vztahu k individualitě žáka a v kontextu jeho kulturní odlišnosti a aktuální sociální situace. Zohlednění těchto specifik by mělo pozitivně ovlivnit následnou uplatnitelnost těchto skupin žáků na trhu práce.

Hlavní cílovou skupinou jsou děti z etnických menšin, děti imigrantů, azylantů a romské děti a jejich rodiny. Cílem projektu je především vytvoření *Středisek integrace menšin* a poskytování služeb - poradenských, vzdělávacích, informačních a osvětových, volnočasových.

Dále má projekt za cíl poskytnout: Služby pro žáka a jeho rodinu - včasná péče o žáka a jeho rodinu, příprava na vstup do školy, specifikace speciálních vzdělávacích potřeb ve vztahu k individualitě dítěte (žáka, studenta) v kontextu jeho kulturní odlišnosti a aktuální sociální situace, vytváření adaptačních programů, poskytování služeb tutorů z řad studentů VŠ.

Služby pro pedagogické pracovníky - metodická a konzultační činnost, úpravy vzdělávacích programů, naslechové a prezenční vyučovací hodiny, specifika učebních stylů a vyučovacích strategií, vytváření sebereflexe a interkulturních kompetencí, role jazykové výuky.

Služby pro asistenty pedagogů - metodické a konzultační služby, poradenské služby, pravidelná setkávání asistentů podle typů škol z regionu, spolupráce s tutory, setkávání s krajskými koordinátory a dalšími terénními sociálními pracovníky.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) - pro pracovníky středisek SIM, pedagogy a asistenty pedagoga v regionu, a dále i pro pedagogické pracovníky v celé ČR.

V současné době poskytují výše uvedené služby střediska pro Středočeský kraj (se sídlem v Praze), Ústecký kraj (se sídlem v Mostě), Jihomoravský kraj (se sídlem v Brně), Olomoucký kraj (se sídlem v Olomouci) a Moravskoslezský kraj (se sídlem v Opavě a Ostravě-Karviné).

Projekt tvoří čtyři základní komponenty:

- 1) Vznik Středisek integrace menšin, která se budou orientovat zejména na poradenské služby, vzdělávací služby, informační a osvětové služby a tvorbu cílených volnočasových aktivit s respektem k potřebám různých kultur. SIM budou poskytovat služby žákům a jejich rodinám, zejména ve vztahu k včasné péči o žáka a jeho rodinu, budou poskytovat informační a poradenské služby v průběhu školní docházky a to jak žákům, tak učitelům, včetně asistentů pedagoga. Služby pro žáka a jeho rodinu budou zahrnovat přípravu na vstup do školy, identifikaci vzdělávacích potřeb, tvorbu adaptačních programů, vedení slabších žáků tutory z řad studentů VŠ.
- 2) Práce s rizikovou mládeží, která bude zahrnovat zejména identifikaci rizikových skupin, včasnou intervenci a tvorbu podpůrných programů pro prevenci a minimalizaci

dopadu rizikového chování, tvorbu programů pro prevenci záškoláctví a prekriminálního chování. Práci s rodinami ohrožených jedinců a práci se zástupci problematické komunity.

3) DVPP, které bude zahrnovat vzdělávání pracovníků SIM, vzdělávání asistentů pedagoga, vzdělávání pedagogů v regionech a vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení dle zájmu z celé ČR. Vzdělávání bude mít prezenční podobu, bude se orientovat na metodickou podporu učitelům v oblasti práce s triviem, s učebními styly a vyučovacími strategiemi, oborovými didaktikami, dále roli jazykové výuky a práci s kulturou jako funkčním nástrojem akulturace. Vzdělávací programy budou zaměřené také na možnosti poradenské péče, včetně včasné péče o žáka a jeho rodinu. Vzdělávací programy budou určeny pro pedagogy ZŠ, SŠ, pro asistenty pedagogů, pro poradenské pracovníky i pro další odborníky, kteří se zabývají službami pro tuto cílovou skupinu v regionech. Výstupy vzdělávacích programů budou prezentovány na webportálu projektu SIM.³⁵

4) Mapování kulturních, sociálních, psychologických a dalších specifíků, která ovlivňují vzdělávání menšin. Do činnosti SIM budou implementovány závěry šetření a následně také do vzdělávání pedagogů a dalších pedagogických pracovníků. Budou ověřovány nové diagnostické a intervenční postupy a techniky práce (včetně psaní psychologických zpráv a posudků) psychologů a speciálních pedagogů pro práci s cílovou populací minorit, zejména pak Romů, azylantů. Ve střediscích bude působit řada odborníků: psycholog a specialista na rizikové chování, speciální pedagog, sociální pracovník, učitelé didaktici pro výuku na ZŠ a SŠ, učitel pro aktivity realizované ve volném čase, kulturní antropolog (0,5), a dále tutoři z řad studentů VŠ, zejména pak z pedagogických fakult.

Součástí projektu bude také průběžná realizace zpětné vazby z jednotlivých aktivit projektu formou konzultací, SWOT analýz a formou externí normativní i formativní evaluace. Smyslem bude vytvoření kontrolních mechanismů pro zprostředkování kvalitativních i kvantitativních znaků plnění etap dílčích úkolů projektu.

Dále k posílení interkulturního prvku ve školství za účelem posílení vzájemné znalosti a dialogu mezi majoritou a různými menšinami - viz oddíl II.

o Rovný přístup ke vzdělání. Postavení Romů.

Zvláštní postavení romských dětí reflektují i programy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (k programu na podporu integrace romské komunity a programu podpory romských žáků středních škol v roce 2008 - viz část II; ke koncepci přípravných tříd - viz komentář k článku 12).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy od roku 2006 vypisuje rozvojový program *Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním*, na nějž jsou každoročně vyčleněny finanční prostředky zpravidla ve výši 70 mil Kč. Cílem rozvojového programu je pomoci krajům tyto náklady financovat.

Funkce asistenta pedagoga je tedy systémově zařazeným „vyrovnávacím opatřením“, jehož cílem je poskytnout v případě potřeby dětem, žákům a studentům se sociálním znevýhodněním či pocházejícím z odlišného sociálního a kulturního prostředí účinnou a efektivní pomoc zaměřenou na zvýšení jejich školní úspěšnosti „v hlavním vzdělávacím proudu“.

V roce 2008 ministerstvo finančně podpořilo 400 asistentů ve školách, v celkové výši cca 70 milionů Kč. V rámci dotačního programu bylo pokryto 80-85 % požadavků škol (prostřednictvím krajských úřadů).

³⁵ <http://www.strediskasim.cz/>

Článek 13

○ Soukromé školy pro národnostní menšiny

Gymnázium ruské národnostní menšiny (První česko-ruské gymnázium) sice existuje, a získalo lokaci v Praze, ale deklaruje své zaměření na děti imigrantů, žádní příslušníci ruské národnostní menšiny zde podle zdrojů ze školy nestudují.

Podobné dvě soukromé školy zřizují Rusové společně s Ukrajinci, za určité spolupráce s Apoštolským exarchátem řeckokatolické církve v ČR, ale ani zde nejde o cílovou skupinu dětí pocházejících z národnostních menšin. Jedinou soukromou školou národnostních menšin je Gymnázium T. Manna v Praze (německá menšina).

Článek 14

○ Výuka menšinových jazyků a vzdělávání v těchto jazycích

Právní řád České republiky výuku romštiny umožňuje. Rada Evropy respektive *Divize jazykové politiky* při Radě Evropy ve spolupráci s *Evropským fórem Romů a kočovníků* vyzvala v roce 2007 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy k implementaci *Rámcové osnovy pro výuku romského jazyka*, která je v souladu se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky. Společný evropský referenční rámec pro jazyky (Common European Framework of Reference for Languages - CEFR) byl vyvinut s cílem vytvořit „společný základ pro přípravu plánů na výuku jazyků, učebních osnov, jazykových zkoušek, učebnic atd. napříč Evropou“. – Ve stejném duchu byla sestavena *Rámcová osnova pro výuku romského jazyka* (Curriculum Framework for Romani - CFR). Na základě této osnovy byly v anglickém jazyce zpracovány portfolia I. ERJP - pro výuku dětí mladšího školního věku a II. ERJP - pro výuku dětí staršího školního a metodický manuál pro učitele. Výše uvedené materiály budou v roce 2009 přeloženy do českého jazyka. Jednotlivá portfolia budou přeložena do romského jazyka (dva kodifikované dialekty romského jazyka užívaného v ČR – západoslovenský a maďarský) a připravena k pilotnímu ověření ve školách s význačným zastoupením žáků romského etnika.

Resort školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2008 podpořil prostřednictvím dotačního programu *Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy* projekt *Příprava a pilotní ověření metod sociolingvistického výzkumu situace romštiny na území ČR* a zorganizovalo pracovní semináře k problematice romského jazyka - přípravu na pilotážní ověření výuky romského jazyka. Společný evropský referenční rámec pro jazyky (Common European Framework of Reference for Languages - CEFR) byl vyvinut s cílem vytvořit „společný základ pro přípravu plánů na výuku jazyků, učebních osnov, jazykových zkoušek, učebnic atd. napříč Evropou“. Ve stejném duchu byla sestavena *Rámcová osnova pro výuku romského jazyka* (Curriculum Framework for Romani - CFR). Jejím účelem je poskytnout společný základ pro zpracování učebních plánů a osnov, učebnic a jiných výukových materiálů a jazykových zkoušek ve vzdělávacích systémech po celé Evropě s cílem posílit rozvoj romštiny jako fungujícího mateřského jazyka Romů v naší moderní společnosti. *Rámcová osnova pro výuku romského jazyka* má rovněž za cíl rozvoj jednotné a vyvážené spolupráce Romů a Neromů, dosažení desegregace ve vzdělávání romských dětí a zajištění rovných kvalitních příležitostí ke studiu, práva na výuku romštiny jako mateřského jazyka a fungujícího plurilingvismu pro děti Romů a kočovníků.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy požádalo o spolupráci v oblasti přípravy výukových podkladů pro pilotní ověřování výuky romského jazyka tým odborníků-romistů. Uspořádalo v roce 2008 pracovní seminář k romskému jazyku, kterého se zúčastnili učitelé

romského jazyka ze středních a vysokých škol, z Muzea romské kultury, a Filozofické fakulty UK v Praze. Odborný tým posoudil a vybral několik aktivit, které dopracoval tak, aby byly v souladu s *Rámcovou osnovou pro výuku romského jazyka* a poskytl je pro první pilotování. Ministerstvo odevzdalo zprávu o pilotáži Radě Evropy, která jej využila při koncipování osnov pro výuku romského jazyka. Osnovy pro výuku romského jazyka jsou již zpracovány a v prosinci 2008 předány prostřednictvím Jazykové divize Rady Evropy k využití ve výuce v ČR.

Ve školách s polským jazykem vyučovacím se ve školním roce 2008/2009 vzdělávalo cca 1 661 žáků ve 119 třídách. Všechna školská zařízení s polským jazykem vyučovacím v Moravskoslezském kraji se nacházejí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná, kde je největší koncentrace obyvatelstva polské národnosti. Všechna polská školská zařízení jsou zařazena do školského rejstříku resortu. Jejich úkolem je vzdělávání občanů ČR polské národnosti v souladu se vzdělávacími programy, avšak v jejich mateřském jazyce a s rozšířením o některé specifické předměty. Klesající počty žáků v ZŠ a MŠ jsou však důvodem ke slučování škol, školy s polským vyučovacím jazykem nevyjímaje.

V jednom gymnáziu s polským jazykem studovalo 408 žáků. Ve dvou středních odborných školách studovalo 154 žáků. Všechny tři střední školy jsou na území Moravskoslezského kraje.

Podle Výroční zprávy *České školní inspekce 2007/2008* k polskému národnostnímu školství se uvádí, že ve spolupráci se zástupci polské menšiny inspekce dohodla v intencích Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy postup škol při vedení dokumentace v jiném než českém jazyce. Oblast polského národnostního školství patří k prioritám Moravskoslezského kraje, již tradičně zmiňovaným v dlouhodobých záměrech vzdělávání kraje.

Pedagogické centrum pro polské národnostní školství je přímo řízená organizace resortu školství, která zajišťuje potřeby škol s polským jazykem vyučovacím v ČR a také další růst pedagogických pracovníků těchto zařízení v úzké návaznosti na úkoly ministerstva směrem ke školám a školským zařízením. Centrum poskytuje informace, metodickou pomoc, služby školám a dalším školským zařízením, zajišťuje polské mutace učebnic, další vzdělávání pedagogických pracovníků, soutěže pro žáky a studenty (organizuje okresní a krajská kola soutěží a přehlídek) i celoživotní učení (vzdělávací programy pro nepedagogickou veřejnost).

V roce 2008 pokračovala činnost Polského centra v následujících hlavních činnostech:

- podpora menšinového školství
- další vzdělávání pedagogických pracovníků – DVPP
- soutěže pro žáky a studenty
- celoživotní učení
- přeshraniční spolupráce
- evropská spolupráce (V této oblasti se jednalo především o projekty *Partnerství k prosperitě* - Moravskoslezský kraj, SROP; a *An Interactive Triangle* - NAEP, podprogram GRUNDTVIG).

V ČR pracuje jedna základní škola s českým a německým vyučovacím jazykem, tzv. bilingva, v níž se vzdělávalo 124 žáků. Současně působilo na území ČR 7 bilingvních středních škol, které navštěvovalo celkem 875 žáků.

Prohlubováním spolupráce na české i německé straně při vzdělávání o česko-německých vztazích se věnuje Společná Česko-německá pracovní skupina pro učebnice dějepisu. Vyjadřuje se

k aktuálním otázkám, připravuje materiály pro vzdělávání a je poradní skupinou zřizovanou za ČR ministerstvem, za německou stranu Georg-Eckert-Institutu v Braunschweigu.

Orgány samosprávy na místní úrovni se ve spolupráci s organizacemi národnostních menšin v několika obcích na Těšínsku úspěšně pokusily zlepšit situaci v polském národnostním školství, které se potýká s klesajícími počty žáků a s obtížnou dostupností zmenšujícího se počtu škol. Byly totiž zavedeny školy a mateřské školky s českým i polským vyučovacím jazykem. Tato forma vzdělávání v polském jazyce se zdá jako velmi úspěšné řešení v místech vzdálených od škol s polským jazykem vyučovacím. Zároveň jde o užitečnou výchovu k bilingvistu bez ohledu na národnost a rodný jazyk daného žáka.

Ze strany samotných organizací národnostních menšin lze zaznamenat jen velmi slabý zájem o nové formy výuky jejich jazyků.

Článek 15

o Účast příslušníků národnostních menšin v rozhodovacím procesu

Ministerstvo kultury vyhláší každoročně výběrové dotační řízení v programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice a v programu Integrace příslušníků romské komunity. Obě výběrová dotační řízení spadají do působnosti odboru regionální a národnostní kultury.

Do programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice jsou předkládány projekty, zaměřené na umělecké, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, studium a rozbory národnostní kultury a lidových tradic, dokumentaci národnostní kultury, ediční činnost (neperiodické publikace) a na multietnické akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie).

Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků:

<i>národnostní menšina</i>	2004 (Kč)	2005 (Kč)	2006 (Kč)	2007 (Kč)	2008 (Kč)
<i>bulharská</i>	225 538	247 635	280 000	349 670	403 000
<i>chorvatská</i>	55 000	-	59 979	-	70 000
<i>maďarská</i>	568 000	620 000	650 000	680 000	720 000
<i>německá</i>	575 704	584 433	455 130	494 000	582 000
<i>polská</i>	2 151 985	2 478 000	2 402 125	1 928 000	1 421 000
<i>romská</i>	2 147 330	1 979 000	1 813 000	2 020 000	2 350 000
<i>rusínská</i>	23 592	9 000	28 000	50 000	29 000
<i>ruská</i>	100 000	150 000	170 000	200 000	253 000
<i>řecká</i>	225 000	475 936	500 000	650 000	1 130 000
<i>slovenská</i>	2 095 000	2 088 000	2 248 297	1 923 000	1 885 000
<i>srbská</i>	-	225 000	160 000	-	180 000
<i>ukrajinská</i>	540 000	570 000	525 000	593 000	605 000
<i>ostatní občanská sdružení + multietnické akce</i>	165 000	470 000	120 000	557 000	272 000
<i>jiné subjekty (mimo občanská sdružení)</i>	1 290 000	200 000	62 000	30 000	60 000
celkem	10 162 149	10 097 000	9 473 531	9 534 670	9 960 000

Projekty podporované v rámci programu *Integrace příslušníků romské komunity* mohou být zaměřené na umělecké, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, studium romské kultury a tradic, dokumentační a ediční činnost, tvorbu a distribuci uměleckých hodnotných filmů přispívajících k integraci romské komunity a multietnické kulturní akce.

Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků:

rok	2004	2005	2006	2007	2008
částka v Kč	2 244 127	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000

Dotace v rámci výběrových dotačních řízení odboru umění nejsou poskytovány na národnostním principu, ale jsou podmíněny splněním předepsaných kritérií. Dotace tak byly poskytnuty i na aktivity národnostních menšin i aktivity podporující integraci romské komunity. Každoročně je také věnována pozornost multietnickým akcím v oblasti profesionálního umění, jejichž cílem je podporovat kulturní dialog a vzájemné znalosti odlišných kultur. S ohledem na čl. 15 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, který stanoví, „že státy budou vytvářet podmínky pro účinnou účast příslušníků národnostních menšin v kulturním, společenském a hospodářském životě...“ lze konstatovat, že podmínky pro jejich účast jsou obdobné jako pro kteroukoliv sociální skupinu.

Ve vazbě na čl. 15 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, který stanoví, že „státy budou vytvářet podmínky pro účinnou účast příslušníků národnostních menšin v kulturním, společenském a hospodářském životě...“ lze k účasti na kulturním životě a podpoře dialogu mezi kulturami z činnosti oddělení literatury a knihoven uvést výběrové dotační řízení Knihovna 21. století, určené knihovnám evidovaným dle knihovního zákona č. 257/2001 Sb.

Jedním z okruhů je podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců. Finanční prostředky jsou žadatelům (tzn. knihovnám evidovaným dle výše zmíněného zákona) poskytovány na realizaci besed a výstav s cílem poznávání jiných kultur a na nákup knihovního fondu pro národnostní menšiny. Dotace jsou poskytovány v návaznosti na § 10, bod d) nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven.

Úsilí o rozšiřování služeb knihoven pro národnostní menšiny je též vyjádřeno v základním koncepčním dokumentu resortu kultury pro oblast knihoven, Koncepci rozvoje knihoven v ČR na léta 2004 – 2010, přijaté usnesením vlády ČR ze dne 7. července 2004 č. 679 (bod 13 - zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb, odstranit bariéry přístupu k jejich využívání, rozšířit služby knihoven pro handicapované občany i národnostní menšiny, nezaměstnané a další znevýhodněné sociální skupiny).

Přehled poskytnutých dotací v roce 2008:

Oddělení umění

pořadatel	název projektu, místo konání	dotace (Kč)
Agentura R.E.C.	Festival Reggae Ethnic Session 2008, Heřmaničky u České Lípy	30 000
Colour Production, s.r.o.	Colours of Ostrava	500 000
Ostrava	Caravan of Voices, Ostrava Praha	100 000
Dušan Svíba	Mezinárodní multikulturní festival COLOUR MEETING, Polička	60 000
Půlnebí	Hlasohled, Praha	200 000
Jaromír Hanzlík Praha	Eurotrialog Mikulov 2007	350 000
Kulturní zařízení Valašské Meziříčí	Valašský špalíček, Valašské Meziříčí	420 000
Městské kulturní středisko Náměšť nad Oslavou	Folkworld Music Festival Folkové prázdniny 2008, Náměšť nad Oslavou	340 000
	Kolokvium Hledání kořenů: nepřerušená cesta, Náměšť nad Oslavou	160 000
Michal Hanzl-Modrý z nebe	Litoměřický kořen 2008, Litoměřice	100 000
P J Music, s.r.o.	Jazz Meets World 2008, Praha	400 000
RACHOT Production, s.r.o.	RESPECT World Music Festival 2008, Praha	430 000
	RESPECT Plus 2008-festival world music Prahy 3	130 000
	OTHER MUSIC 2008, Praha	140 000
Ing. Jiří Švéda	Hudební festival ETNO Brno 2008	80 000
Kulturní dům Rozkrok, o.s.	22. ročník hudebního festivalu Čtverec, Dolní Poustevna	30 000

Oddělení literatury a knihoven

<i>žadatel</i>	<i>název projektu, místo konání</i>	<i>dotace (Kč)</i>
Obec Mosty u Jablunkova	Nákup knihovního fondu pro polskou národnostní menšinu	5 000
Regionální knihovna Karviná	Skvosty současné polské literatury v originále - uspokojování literárních potřeb polské populace žijící na těšínském Slezsku v Čechách	10 000
Knihovna P. Bezruč v Opavě	Máme společné hranice, společnou historii, jen trochu jiný jazyk	5 000
Krajská knihovna Karlovy Vary	Kamarádi moudrosti - 14. ročník, téma: Všichni žijeme v Karlových Varech (menšiny)	10 000
Městská knihovna v Praze	Doplnění ruskojazyčného fondu	20 000
Městská knihovna Prachatice	Podpora čtenářství a literární tvorby romských dětí	6 000
Knihovna Vincence Priessnitze v Jeseníku	Doplnění knihovního fondu literaturou v polském jazyce	5 000
Městská knihovna Česká Lípa	Nákup knihovního fondu pro národnostní menšiny v Městské knihovně Česká Lípa s důrazem na literaturu v ruském jazyce	5 000
Městská knihovna Ladislava z Boskovic v Moravské Třebové	Poznáváme se 2008	7 000
Obec Vendryně	"...at' máme z čeho vybírat!" - nákup knihovního fondu pro polskou menšinu	5 000
Městská knihovna Varnsdorf	Nákup Lužickosrbské literatury	6 000
Základní škola a Mateřská škola Stonava	Nákup knihovního fondu pro polskou národnostní menšinu za účelem výměny zastaralého knihovního fondu jako příprava pro aktivizaci a zvýšení počtu čtenářů z řad občanů národnostní menšiny	15 000
Knihovna města Olomouce	Romské pohádky	8 000
Městská knihovna Třinec	Společně v rozmanitosti	15 000
Obec Milovice	Knih a polská menšina	5 000
Knihovna Jablunkov	Nákup knihovního fondu pro národnostní menšiny	10 000
Regionální knihovna Karviná	Poznejme se navzájem	5 000

Článek 18

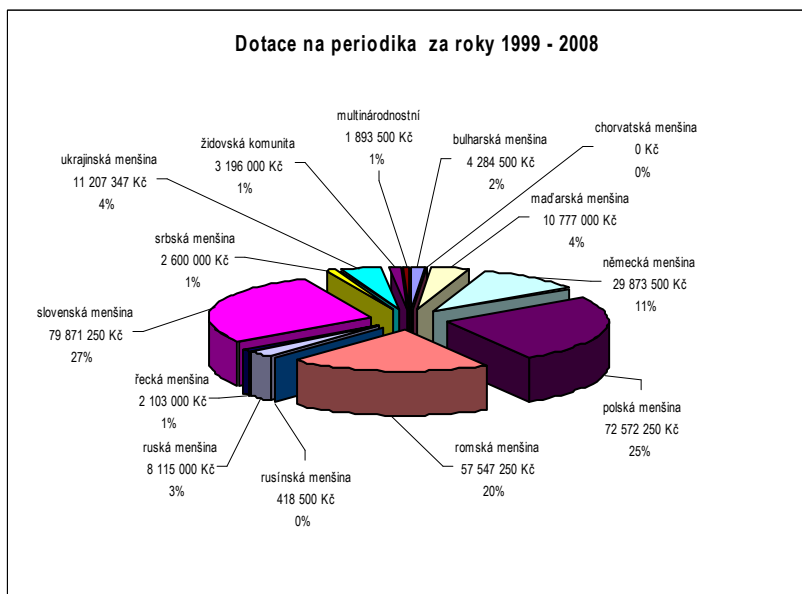
Příslušníci národnostních menšin a jejich organizace mohou v ČR svobodně rozvíjet zahraniční kontakty a přeshraniční kulturní spolupráci. Velmi aktivní jsou v tomto směru slovenská a polská menšina.

Na základě bilaterálních smluv se sousedními státy se pravidelně setkávají zástupci ministerstev a hodnotí dosavadní spolupráci včetně příhraniční a plánují společné projekty na další období. Příkladem může být Česko-bavorská nebo Česko-saská smíšená komise. Pravidelně se rovněž konají setkání zástupců ministerstev a orgánů místní samosprávy v rámci Česko-polské smíšené komise pro přeshraniční spolupráci. V rámci každoročně vyhlašovaného *Měsíce české a slovenské kulturní vzájemnosti* se konají po celé republice desítky kulturních produkcí hojně navštěvovaných příslušníky slovenské menšiny v ČR.

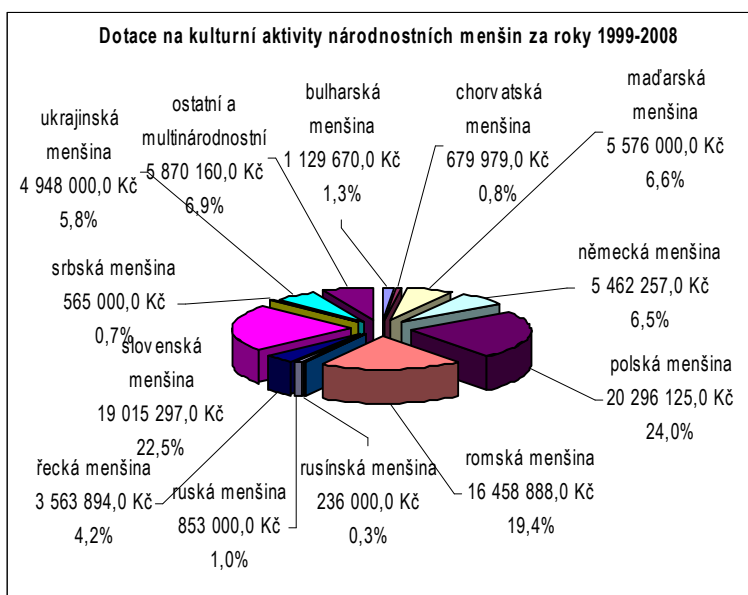
MINISTERSTVO KULTURY – DOTAČNÍ PROGRAM NA PODPORU ROZŠIŘOVÁNÍ A PŘIJÍMÁNÍ INFORMACÍ V JAZYCÍCH NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN

bulharská menšina	4 284 500 Kč
chorvatská menšina	0 Kč
maďarská menšina	10 777 000 Kč
německá menšina	29 873 500 Kč
polská menšina	72 572 250 Kč
romská menšina	57 547 250 Kč
rusínská menšina	418 500 Kč
ruská menšina	8 115 000 Kč
řecká menšina	2 103 000 Kč
slovenská menšina	79 871 250 Kč
srbská menšina	2 600 000 Kč
ukrajinská menšina	11 207 347 Kč
židovská komunita	3 196 000 Kč
multinárodnostní	1 893 500 Kč
celkem	284 459 097 Kč

MINISTERSTVO KULTURY – DOTAČNÍ PROGRAM NA PODPORU KULTURNÍCH AKTIVIT PŘÍSLUŠNÍKŮ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN

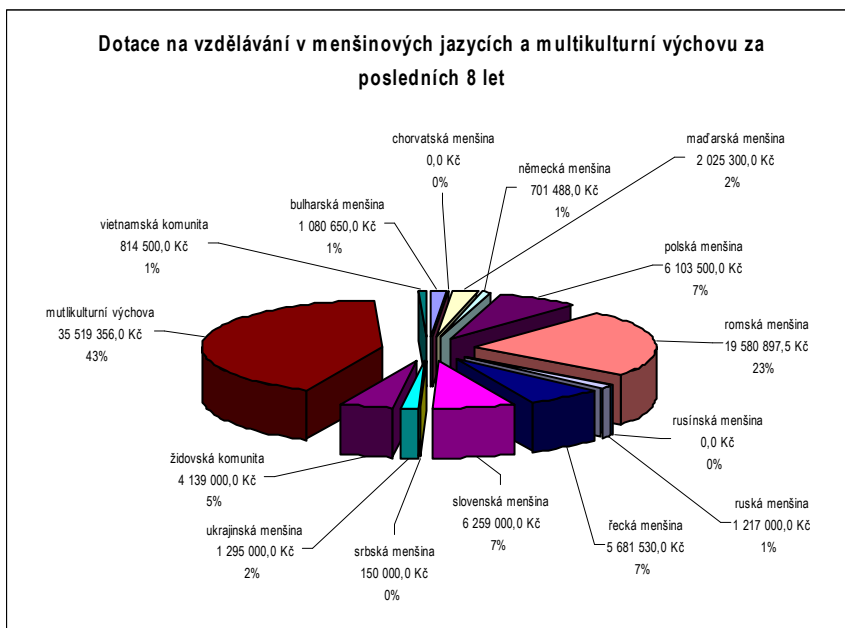
bulharská menšina	1 129 670,0 Kč
chorvatská menšina	679 979,0 Kč
maďarská menšina	5 576 000,0 Kč
německá menšina	5 462 257,0 Kč
polská menšina	20 296 125,0 Kč
romská menšina	16 458 888,0 Kč
rusínská menšina	236 000,0 Kč
ruská menšina	853 000,0 Kč
řecká menšina	3 563 894,0 Kč
slovenská menšina	19 015 297,0 Kč
srbská menšina	565 000,0 Kč
ukrajinská menšina	4 948 000,0 Kč
ostatní a multinárodnostní	5 870 160,0 Kč
celkem	84 654 270,0 Kč

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY – DOTAČNÍ PROGRAM NA PODPORU VZDĚLÁVÁNÍ V JAZYCÍCH NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY

bulharská menšina	1 080 650,0 Kč
chorvatská menšina	0,0 Kč
maďarská menšina	2 025 300,0 Kč
německá menšina	701 488,0 Kč
polská menšina	6 103 500,0 Kč
romská menšina	19 580 897,5 Kč
rusínská menšina	0,0 Kč
ruská menšina	1 217 000,0 Kč
řecká menšina	5 681 530,0 Kč
slovenská menšina	6 259 000,0 Kč
srbská menšina	150 000,0 Kč
ukrajinská menšina	1 295 000,0 Kč
židovská komunita	4 139 000,0 Kč
multikulturní výchova	35 519 356,0 Kč
vietnamská komunita	814 500,0 Kč

celkem 84 567 221,5 Kč

DOTAČNÍ PROGRAMY NA PODPORU NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN ZA UVEDENÉ OBDOBÍ ÚHRNEM

bulharská menšina	6 959 320,0 Kč
chorvatská menšina	679 979,0 Kč
maďarská menšina	18 378 300,0 Kč
německá menšina	41 533 745,0 Kč
polská menšina	99 374 375 Kč
romská menšina	92 419 786,0 Kč
rusínská menšina	759 750,0 Kč
ruská menšina	10 678 000,0 Kč
řecká menšina	11 233 424,0 Kč
slovenská menšina	106 222 297,0 Kč
srbská menšina	715 000,0 Kč
ukrajinská menšina	17 525 000,0 Kč
židovská komunita	7 335 000,0 Kč
ostatní, multikulturní výchova	43 283 016,0 Kč
vietnamská komunita	814 500,0 Kč

celkem 457 911 492,0 Kč

